

Dokumentin sisältö

TIIVISTELMÄ

JOHDANTO

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2021 - 2025

- 1 Ristijärveläisten hyvinvoinnin nykytila
- 2 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
- 3 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi
- 4 Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö
- 5 Keskeiset opit valtuustokaudelta

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2025 - 2029

- 6 Strategian painopisteet ja linjaukset
- 7 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
- 8 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

- 9 Kertomuksen laatijat
- 10 Laajan hyvinvointikertomuksen hyväksyminen

TIIVISTELMÄ

Ristijärvi - Sisukkaasti uudistuva kasvupitäjä

Ristijärven kunnan merkittävämpiä ponnistuksia vuonna 2022 oli muun muassa kunnanvaltuuston hyväksymä uusi kuntastrategia vuosille 2022 - 2026 Kesellä Kainuuta - Sisukkaasti uudistuva kasvupitäjä. Strategiassa määritellyt tavoitteet ohjaavat niin luottamushenkilöiden päätöksiä kuin viranhaltioiden valmistelua ja kunnan toimijoita. Toimintaa ohjaavat arvot ovat yhteisöllisyys, luonnonläheisyys ja sinnikkyys. Vuosittain tehdään erilaisia painotuksia, jotta määritellyt tavoitteet pystytään saavuttamaan ja edistämään näin ollen kuntalaisten hyvinvointia sekä terveyttä.

Vuosien 2023-2025 hyvinvointikyselyissä ristijärveläiset kokivat pääosin itsensä onnelliseksi ja hyvinvoivaksi. Asuinalueen turvallisuuteen oltiin jopa erittäin tyytyväisiä. Tämän hetkiseen palvelutarjontaan oltiin melko tyytyväisiä ja toivottiin, että vähintään samantasoiset palvelut Ristijärvellä säilyisivät tulevaisuudessakin niin terveydenhuoltopalveluissa kuin muissakin päivittäisissä palveluissa (liikunta-, kulttuuri- ja harrastusmahdollisuudet). Luonto- ja lähiliikuntapaikat koettiin erittäin tärkeiksi kaikkien ikäryhmien keskuudessa kuin myös Virtaalan tarjoamat liikuntapalvelut. Kansalaisopiston tarjoamat harrastusmahdollisuudet ovat jopa elintärkeitä hyvinvoinninlähteitä pienellä paikkakunnalla, jossa yrittäjäpohjaisia palveluita on niukasti tarjolla.

Seura ja yhdistystoiminta on vireää ja monipuolista ottaen huomioon Ristijärven asukasmäärän. Lapsille, nuorille ja perheille suunnattuja toimintoja järjestävät useat järjestöt kuten 4H-yhdistys, MLL, RiVaRy, Pyry ja seurakunta. Näiden merkitys hyvinvoinnin tukemisessa on erittäin suuri usealle kohderyhmään kuuluvalla kuntalaisella. Lisäksi Kirkonkylän kyläyhdistys, Eläkeliiton Ristijärven yhdistys, Ristijärven Martat sekä useat muut kyläyhdistykset järjestävät kuntalaisille mielekästä ja hyvinvointia lisääviä tapahtumia ja kokoontumisia.

Vaikka ristijärveläisten hyvinvointi ja terveys näyttää kuntalaisten vastausten valossa hyvinkin positiiviselta, niin kuilu hyvinvoivien ja huonostivoivien välillä kasvaa. Jatkossa meidän on entistä enemmän kiinnitettävä huomiota eri ikäryhmien ennaltaehkäisevien mielenterveys- ja päihdepalveluiden saavutettavuuteen sekä terveyspalvelujen saavutettavuuteen ja oikea-aikaiseen palveluohjaukseen. Kuntalaisten ravitsemusterveyden edistäminen on myös tärkeä osa ylipainon ennaltaehkäisyssä ja liikunta auttaa kokonaisvaltaisesti niin fyysisen kuin psyykkisen hyvinvoinnin edistämässä. Näihin asioihin tulemme jatkossa kiinnittämään entistä enemmän huomiota Ristijärven ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvointityöryhmän hyvinvointisuunnitelmien tavoitteiden ja toimenpiteiden laatimisessa seuraavalle valtuustokaudelle.

JOHDANTO

Kunnan perustehtävänä on kuntalain 1 § mukaan edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä, ehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä sekä vahvistaa osallisuutta. Kunnan tulee myös nimetä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot, asettaa strategisessa suunnittelussa tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet sekä arvioida ja ottaa huomioon päätöksiensä vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään kaikilla kunnan toimialoilla ja se parantaa kuntalaisten elämänlaatua, lisää työllisyyttä ja tuottavuutta sekä hillitsee sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvamista.

Terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntia raportoimaan valtuustolle kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä niihin vaikuttavista tekijöistä alueittain ja väestöryhmittäin joka vuosi. Kunnan tulee myös edistää järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tukee kuntia ja hyvinvointialueita terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tuottamalla tietoa väestön hyvinvoinnista ja terveydestä, terveyden edistämisen hyvistä käytännöistä, menetelmistä ja työvälineistä. THL ohjaa kuntia ja hyvinvointialueita hyödyntämään muun muassa seuraavia kansallisia tietolähteitä: TEAvisari, SOTKANet ja kouluterveyskyselyt.

Terveyden edistämällä tarkoitetaan yksilöön, väestöön, yhteisöihin ja elinympäristöön kohdistuvaa toimintaa. Sen tavoitteena on terveyden, työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen sekä terveyden taustatekijöihin vaikuttaminen, sairauksien, tapaturmien ja muiden terveysongelmien ehkäiseminen ja mielenterveyden vahvistaminen sekä väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen ja voimavarojen suunnitelmallinen kohdentaminen terveyttä edistävällä tavalla. (<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>)

Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman tekeminen perustuu lakiin (Sote-järjestämislaki 6.§). Hyvinvointikertomus kuvaa kunnan toteuttamaa hyvinvointipolitiikkaa, kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia sekä arvioi toteutunutta toimintaa ja hyvinvoinnin edistämiseen käytettyjen voimavarojen ja tarpeiden välistä suhdetta. Lisäksi siinä käsitellään terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden muutoksia, palvelujärjestelmän toimivuutta ja kykyä vastata hyvinvointitarpeisiin sekä ehkäisevän päihdetyön vaikutuksia kustannuksiin ja kunnan elinvoimaan. Hyvinvointikertomus toimii valmistelijoiden työvälineenä hyvinvointitiedon kokoamisessa, raportoinnissa ja seurannassa sekä resursoinnin suunnittelussa. Luottamushenkilöille se toimii päätöksenteon työvälineenä. Hyvinvointikertomuksen laatimisessa on käytetty sähköistä hyvinvointikertomuksen indikaattoriaineistoa. Tämän lisäksi tietoa on kerätty kunnan omista hyvinvointikyselyistä ja kouluterveyskyselyistä. Hyvinvoinnin kuvaamisessa on huomioitu yhteiset keskustelut viranhaltijoiden, työntekijöiden, yhteistyökumppaneiden ja asukkaiden kanssa. Tietoa on kerätty ikäryhmittäin ja aihealueittain. Lopullinen pohdinta on yhteenvedo keskeisimmistä johtopäätöksistä ja painopistealueista.

Hyvinvointisuunnitelma on myös osa kunnan strategista johtamista. Sen avulla johdetaan, ohjataan sekä kehitetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä. Suunnitelman avulla varmistetaan toiminnan tavoitteellisuus, pitkäjänteisyys ja yhteistyö eri toimijoiden välillä. Hyvinvointisuunnitelma laaditaan valtuustokausittain ja sen lähtökohtana ovat kuntastrategia sekä tilasto- ja tutkimustietoon perustuva analyysi kuntalasien terveydestä, hyvinvoinnista ja arjen turvallisuudesta. Hyvinvointisuunnitelma on yksi työkalu, jonka avulla pyritään kaventamaan hyvinvointi- ja terveyseroja sekä vaikuttamaan kuntalaisten elämänlaadun parantumiseen. Yksilön fyysinen toimintakyky, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi sekä elinympäristön terveellisyys ja toimivuus ovat tärkeitä lähtökohtia hyvinvointisuunnitelmia laadittaessa.

Hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan kannattaa liittää myös suunnitelmat, jotka liittyvät osallisuuteen, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen, turvallisuuteen sekä kulttuuriin.

Vuoden 2023 alusta valtio on ottanut kunnille käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosan eli HYTE-kertoimen. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoitusosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyte-työn mukaan.

Laaja hyvinvointikertomus tiivistää kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa ja tilannetta vaalikaudella 2021 - 2025. Hyvinvointikertomus on pohja tulevalle valtuustokaudelle strategiatyöhön sekä se on pohja hyvinvointisuunnitelman painopistealueiden määrittämistä ja toiminnan kehittämisestä varten.

Ristijärven kunnan hyte-työryhmässä ovat mukana kunnan johtoryhmä, nuorisovaltuusto, vanhus- ja vammaisneuvoston, lasten- ja nuorten parlamentin sekä vanhempainyhdistyksen edustajat, rehtori/sivistyspäällikkö, kansanterveyshoitaja, neuvolan työntekijä sekä vapaa-ajanohjaaja.

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2021 - 2025

Hyvinvoinnin tilaa tarkastellaan ikäryhmittäin erilaisten indikaattorien avulla. Hyvinvointityö on tiedolla johtamista ja hyvinvointikertomuksen osiossa on tarkasteltu olemassa olevan valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen tietopohjan perusteella kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa. Tietoa on kerätty eri lähteistä: SOTKANet, TEA-viisari, kouluterveyskyselyt, paikalliset ja alueelliset hyvinvointikyselyt, alueelliset hyvinvointikertomukset ja -ohjelmat.

1 Ristijärveläisten hyvinvoinnin nykytila

Ristijärvi sijaitsee Kainuun maakunnan keskiosassa ja on väkiluvultaan Kainuun pienin kunta. Kunnassa asuu 1 164 ihmistä (Tilastokeskus 31.12.2023) ja väkimäärä on laskenut maltillisesti vuodesta 2021, jolloin kunnan asukasluku oli 1235 asukasta (31.12.2020).

Avainluvut Tilastokeskus

Ristijärvi / Kainuu

Väkiluku, 2023	1 164	70 164
Väkiluvun muutos edellisestä vuodesta, %, 2023	-0,9	-0,5
Alle 15-vuotiaita, %, 2023	10,1	13,2
15-64-vuotiaita, %, 2023	47,5	56,2
Yli 64-vuotiaita, %, 2023	42,4	30,7
Ruotsinkielisiä, %, 2023	,	0,1
Ulkomaan kansalaisia, %, 2023	1,6	4,0
Taajama-aste, %, 2022	41,7	75,0
Syntyneiden enemmitys, henkilöä, 2023	-26	-751
Kuntien välistä muuttovoittoa/-tappiota, henkilöä, 2023	11	-582
Perheitä, 2023	329	18 574
Asuntokuntia, 2023	609	36 534
Rivi- ja pientaloissa asuvia asuntokuntia, %, 2023	95,1	66,7
Vuokra-asunnoissa asuvia asuntokuntia, %, 2022	20,6	29,3
Vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneita, osuus 15 vuotta täyttäneistä, %, 2022	72,9	74,5
Korkea-asteen tutkinnon suorittaneita, osuus 15 vuotta täyttäneistä, %, 2022	25,0	26,2
Taloudellinen huoltosuhde, 2022	180,2	158,9
Työpaikkaomavaraisuus, 2022	66,8	100,5
Alueella asuva työllinen työvoima, 2022	419	27 237
Asuinkunnassaan työssäkäyviä, osuus työllisistä, %, 2022	42,7	79,5
Työttömien osuus työvoimasta, %, 2022	9,9	10,2
Eläkeläisten osuus väestöstä, %, 2022	44,8	34,6
Alueella olevia työpaikkoja, 2022	280	27 364
Alkutuotannon työpaikkojen osuus, %, 2022	15,7	5,2
Jalostuksen työpaikkojen osuus, %, 2022R	5,4	20,2
Palvelujen työpaikkojen osuus, %, 2022	78,2	73,8

Kunnan omia hyvinvointikyselyitä on toteutettu vuosittain. Näiden lisäksi alkuvuodesta 2025 toteutettiin Kainuun yhteinen hyvinvointikysely, jonka avulla saatiin tietoa myös ristijärveläisten hyvinvoinnin ja terveyden tilasta.

Alle on koottu tietoa näiden kyselyiden tuloksista.

Ristijärven kunnan omaan hyvinvointikyselyyn vuonna 2024 vastasi 46 asukasta. Vastaajista alle 6 % oli alle 30 vuotiaita. 56 % vastaajista oli 31-60 vuotiaita ja yli 61 vuotiaita oli 38 %. Kyselyyn vastaneista 69 % oli naisia ja 27 % miehiä, loput 4 % ei halunnut kertoa sukupuoltaan. Asuinpaikakseen taajaman ilmoitti 44 % ja haja-

asutusalueen 56 % vastaajista. Palkansaajia oli 52 % vastaajista ja eläkeläisiä 32 %.

60 % vastaajista koki terveydentilansa hyväksi tai erittäin hyväksi ja vastaavasti 36 % tunsu terveydentilansa kohtuulliseksi. 76 % vastanneista kertoi voivansa vaikuttaa omaan hyvinvointiin melko paljon tai erittäin paljon. Hyvinvointia vahvistivat asukkaiden mielestä liikunta, ulkoilu, terveellinen ravinto ja riittävä uni. Vastaavasti hyvinvointia heikensivät sairaudet ja kivut sekä työstressi, kiireet ja paineet. Suurin osa vastaajista koki itsensä onnelliseksi tai melko onnelliseksi. Onnellisuutta tuovat perhe, ystävät, luonto ja terveys. 94 % vastaajista koki olonsa turvalliseksi arjessa.

Tärkeiksi palveluiksi hyvinvoinnin kannalta koettiin terveyspalvelut, kaupat, kirjasto ja Virtaalan monitoimikeskus. Sisäliikuntapalveluiden käyttöä koskevasta vastauksista kävi ilmi, että 52 % vastaajista ei käytä sisäliikuntapalveluita lainkaan. 22 % käyttää monitoimiallasta, 13 % käyttää liikuntasalia ja 9 % kuntosalia. 1/3 osa vastaajista käyttää päivittäin tai 1-3 kertaa/vko kyseisiä palveluita.

Ulkoliikuntapalveluista suosituimmiksi mainittiin uimarannat, maastoreitit, hiihtoladut, pururadat, leikkipuistot, pyöräilyreitit ja Hyvän län puisto. Liikuntapalvelujen osalta kaivattiin lisää ulkoilureittejä pyöräilyyn ja kävelyyn sekä ohjattuja liikuntaryhmiä. Toivottuja hyvinvointi ja terveyspalveluita olivat muun muassa ryhmäliikunta, ilmainen salivuoro aikuisille, yhteistoimintaa esimerkiksi aikuiset vs. koululaiset ottelut/pelit sekä erilaiset tapahtumat.

Kyselyyn vastanneiden toiveita kuntopäättäjille olivat, että kaikki ikäryhmät huomioidaan päätöksenteossa, eri kohderyhmille lisää ohjattuja liikuntaryhmiä ja sopivia tapahtumia kaikille ikäryhmille. Matalan kynnyksen liikuntatapahtumia ja tempauksia toivottiin myös.

Kainuun hyvinvointikyselyn kooste - Kuinka voit kainuulainen 2025?

Kyselyn tarkoituksena oli kerätä tietoa kainuulaisten terveyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyvistä tekijöistä sekä asukkaiden ajatuksista, toiveista ja tarpeista.

Vastauksia tuli yhteensä 1170 ja niitä saatiin kaikista Kainuun kunnista. Vastaajista 57,2 % oli 30-65-vuotiaita, 66-75 vuotiaita oli 26,2 % ja alle 30 -vuotiaita yhteensä 17,2 %.

Elämänlaatunsa hyväksi arvioi 56,7 % kainuulaisista ja erittäin hyväksi 18,8 %. Suurin osa vastaajista on tyytyväisiä itseensä, ihmissuhteisiinsa ja toimintakykyynsä. Hyvinvointia tukeviksi tekijöiksi vastaajat nostivat perheen, ystävyssuhteet, työpaikan ja asuin ympäristön. Luonto on erityisen tärkeä kainuulaisille. Erityisiä tekijöitä puolestaan ovat hyvät liikuntapaikat, turvallinen ympäristö ja sosiaaliset suhteet. Kyselyssä kysyttiin myös haaveista ja 80,9 % vastasi heillä olevan haaveita. Vastaajista alle puolet kokivat voivansa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin käyttäessään julkisia terveys- tai sosiaalipalveluita.

Hyvinvointia puolestaan heikensivät sairaudet, taloudelliset ongelmat ja maailman tilanne. Hyvinvointia erityisesti heikentivät terveyspalvelujen heikentyminen, yksinäisyys ja stressi.

Asuin ympäristön melko turvalliseksi koki 51,9 % vastaajista ja 37,7 % erittäin turvalliseksi. Eniten huolta aiheuttivat sähkökatkot, sairauskohtaukset ja tietoliikenneyhteyksien kaatuminen. Häiriötilanteisiin oli myös varauduttu taskulampuin, kynttilöin, ruokavarastoin ja puulämmityksellä. Erityisiä keinoja olivat aggregaatit, patteriradiot ja varavirtalähteet.

Kyselyn tulokset otetaan huomioon Kainuun hyvinvointialueen ja kuntien hyvinvointikertomuksissa 2025 ja laadittaessa hyvinvointisuunnitelmat vuosille 2026-2029.

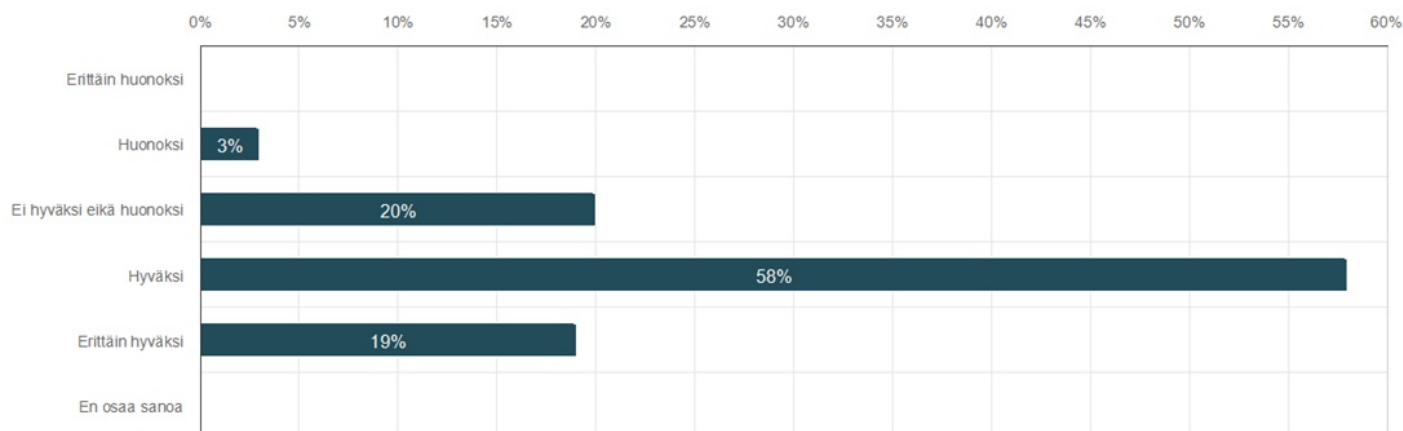
Ristijärven tuloksia Kainuun hyvinvointikyselyssä 2025

Vastauksia saatiin yhteensä 62 kpl, joista 75,8 % oli naisia ja 19,4 % miehiä. 4,8 % ei kertonut sukupuoltaan. Ikäjakauma näkyy alla olevasta taulukosta.

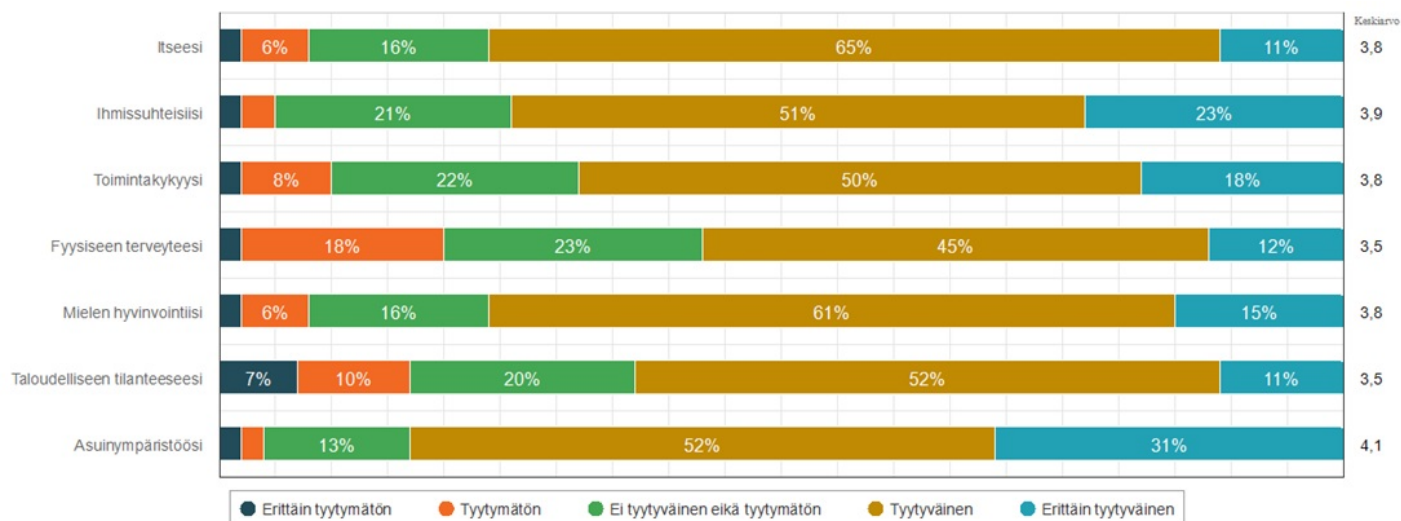
	n	Prosentti
Alle 13 vuotta	0	0,0%
13-29 vuotta	3	4,8%
30-65 vuotta	34	54,8%
66-75 vuotta	20	32,3%

76 vuotta tai enemmän	5	8,1%
-----------------------	---	------

Oman elämänlaadun arviointi (59 vastaajaa)

Tyytyväisyys

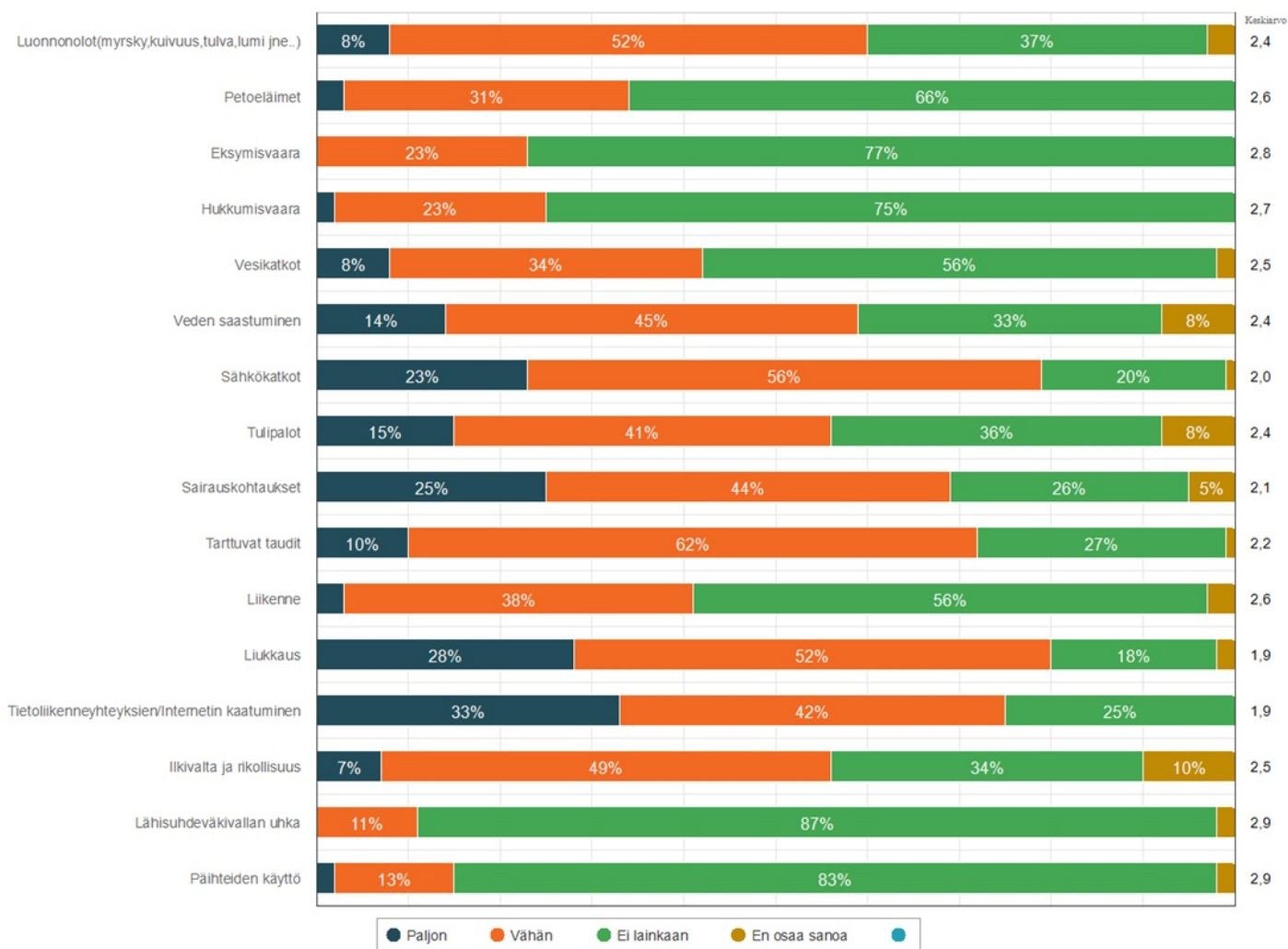
Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta tukevia asioita ristijärveläisten mielestä olivat luonto, hyvät liikuntamahdollisuudet, terveyspalvelut, Virtaalan liikuntapalvelut, sosiaaliset suhteet, turvallinen asuinympäristö, toimivat peruspalvelut.

Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta heikentäviksi asioiksi koettiin ajoittain huono terveyspalvelujen saatavuus, yhteiskunnallinen epävakaa tilanne ja palvelujen vähäisyys.

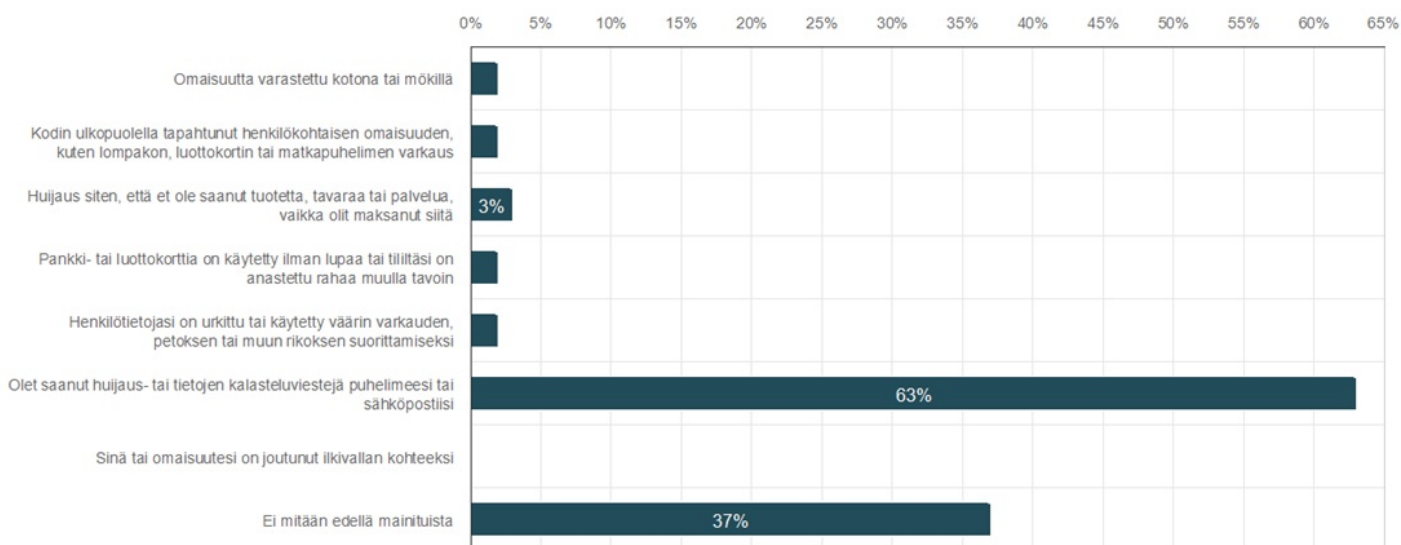
Haaveita oli 75 % vastaajista. Useimmiten haaveiltiin terveyden säilymisestä.

Asuinympäristön koki erittäin turvalliseksi 38 % ja melko turvalliseksi 54 % vastaajista.

Riskien ja uhkien vaikutus turvallisuuteen

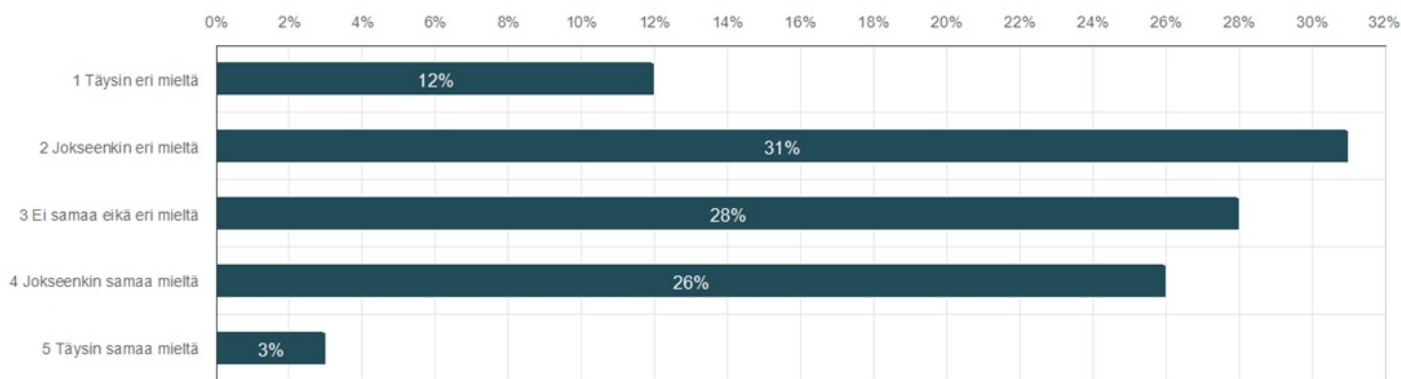

Itselle tai perheenjäsenelle sattunut uhka viimeisen 12 kuukauden aikana

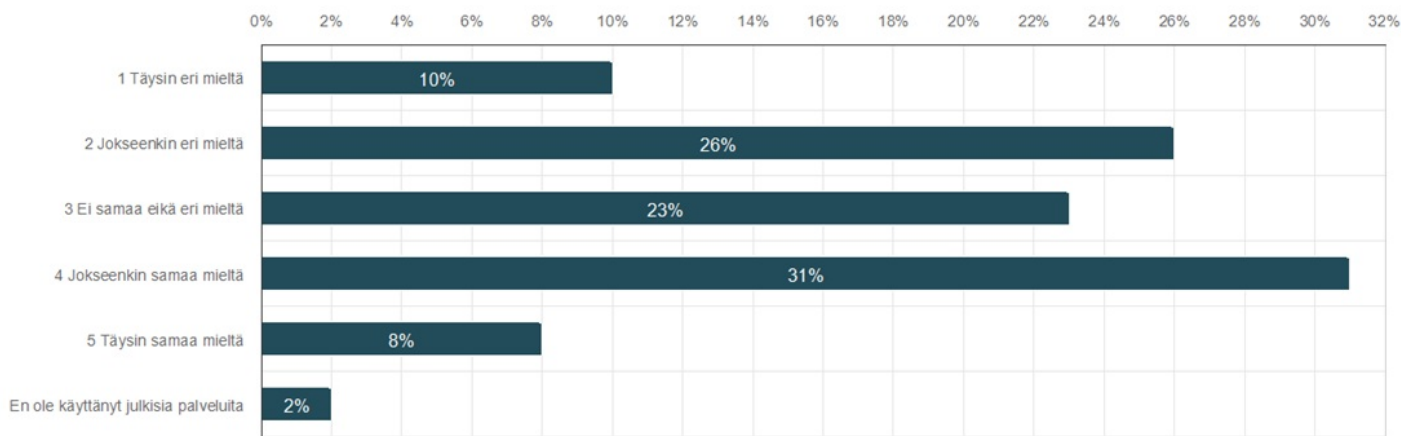

Häiriötilanteisiin on varauduttu taskulampuin, kynttilöin, ruokavarastoin ja puulämmityksellä. Erityisiä keinoja ovat aggregaattit, patteriradiot ja varavirtalähteet.

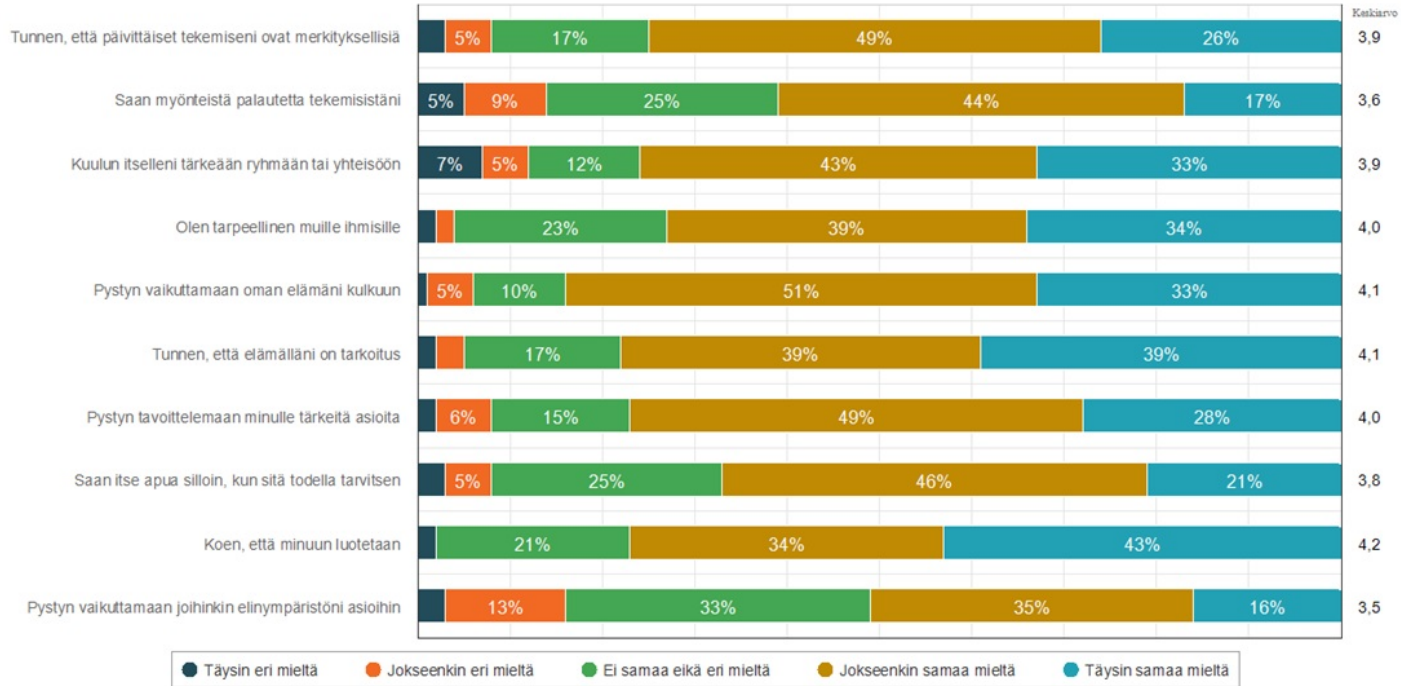
Oman kotikunnan asioihin vaikuttaminen koettiin seuraavasti:

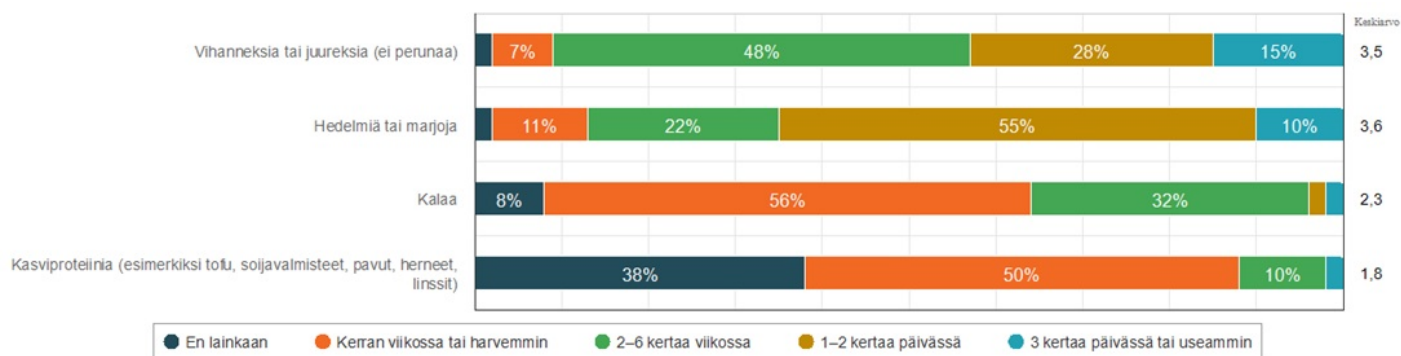
Itseä koskeviin asioihin vaikuttaminen käyttäessä julkisia terveys- ja sosiaalipalveluita

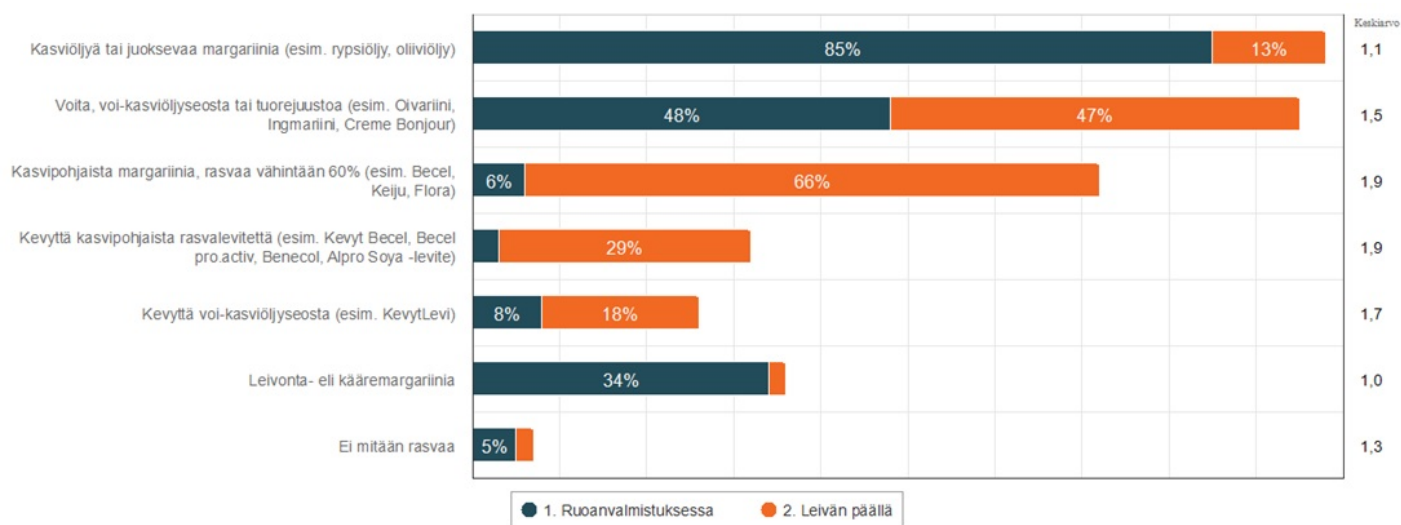
Väittämiä

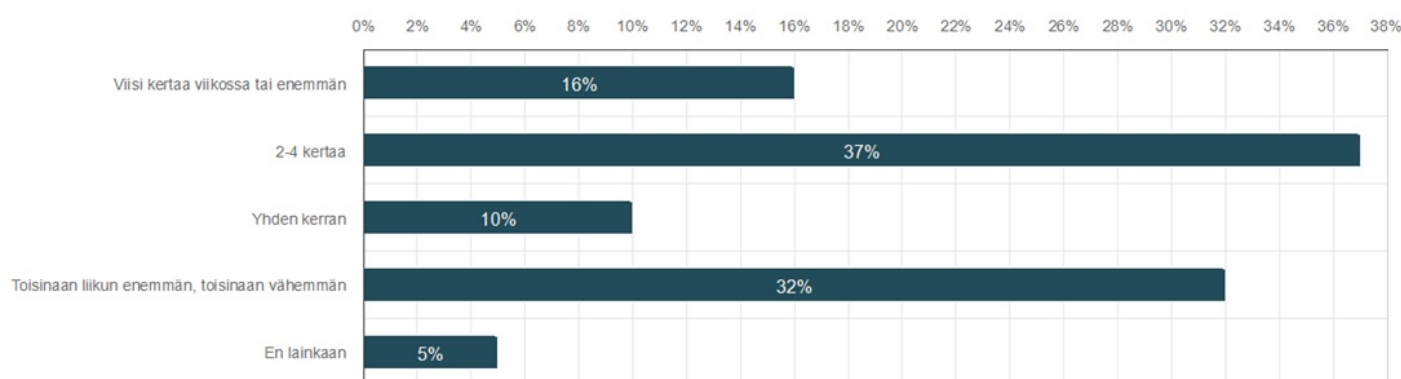
Ravitsemuksesta kysyttiin kuinka usein olet syönyt seuraavia ruokia viimeisen 7 päivän aikana

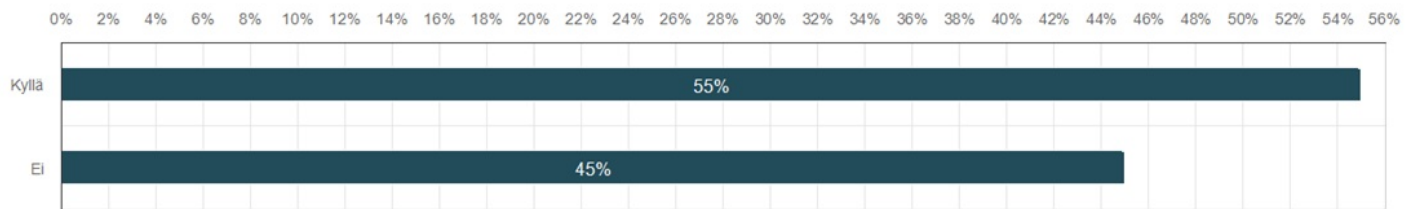
Rasvojen käyttö aterioilla

Hengästyttävän liikunnan harrastaminen viikon aikana

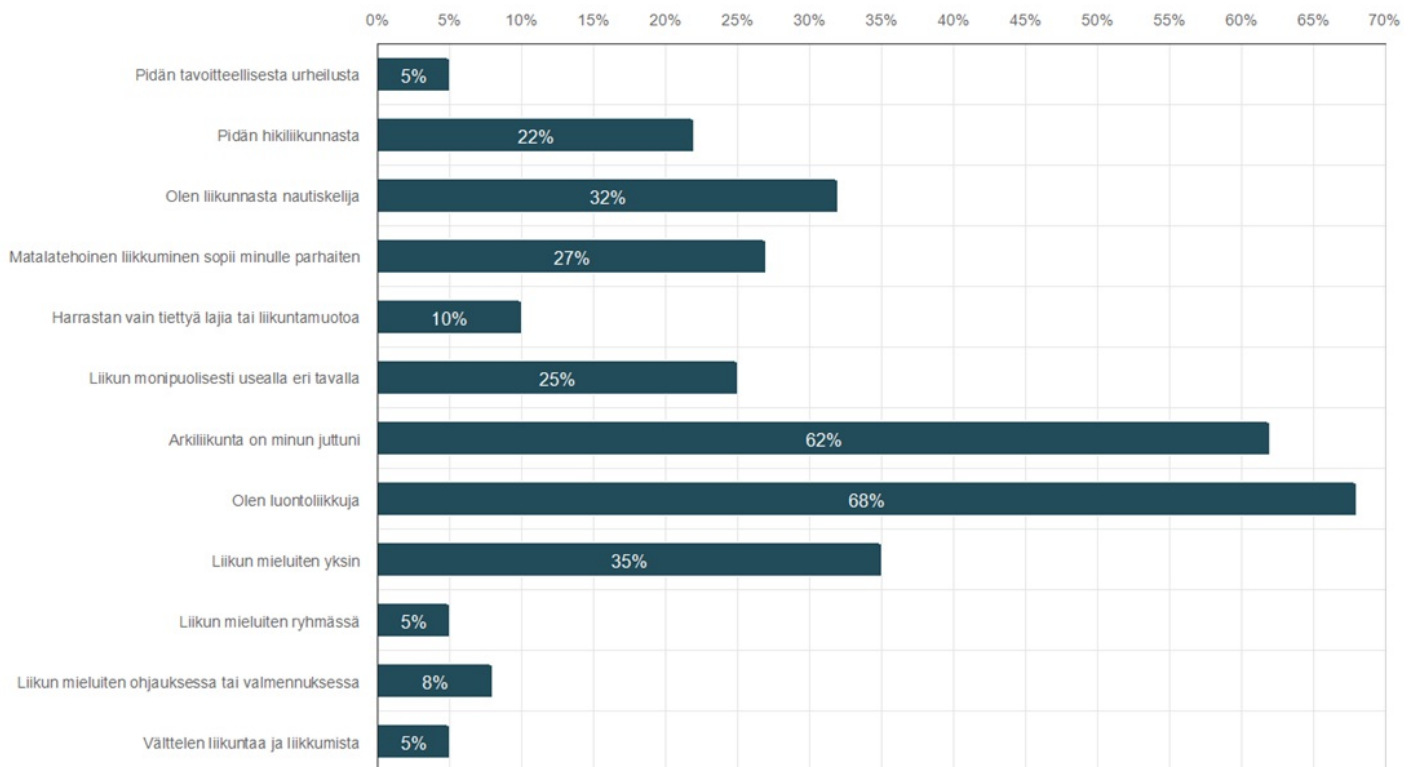

Lihaskunnan ja liikehallinnan harjoittaminen vähintään 2 kertaa viikossa

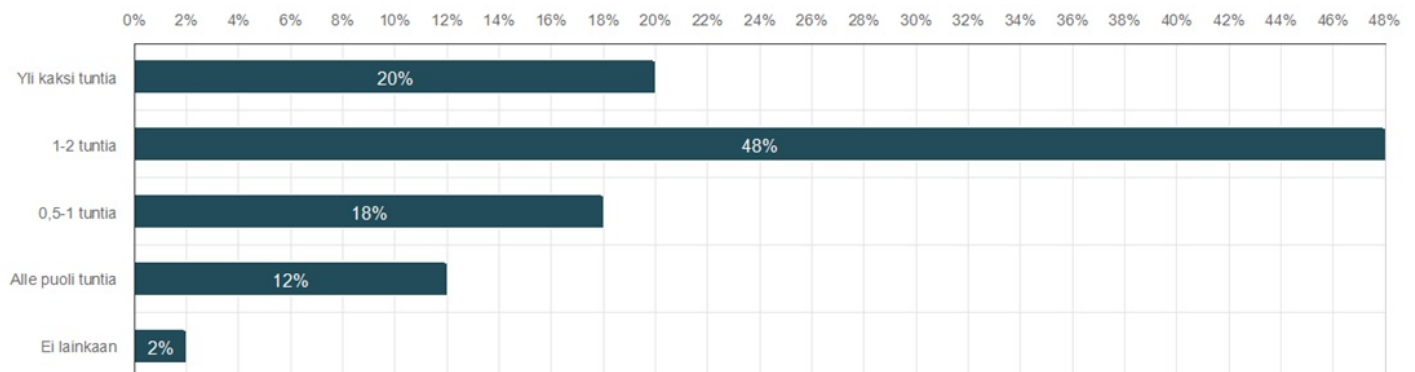

Päivittäisessä liikkumisessa haittoja ja esteitä koki 35,5 % vastaajista. Näistä tuki- ja liikuntaelin vaivat osoittautuivat yleisimmiksi. Vastaavasti 64,5 % ilmoitti, että heillä ei ole mitään esteitä tai haittoja.

Liikkumistavat

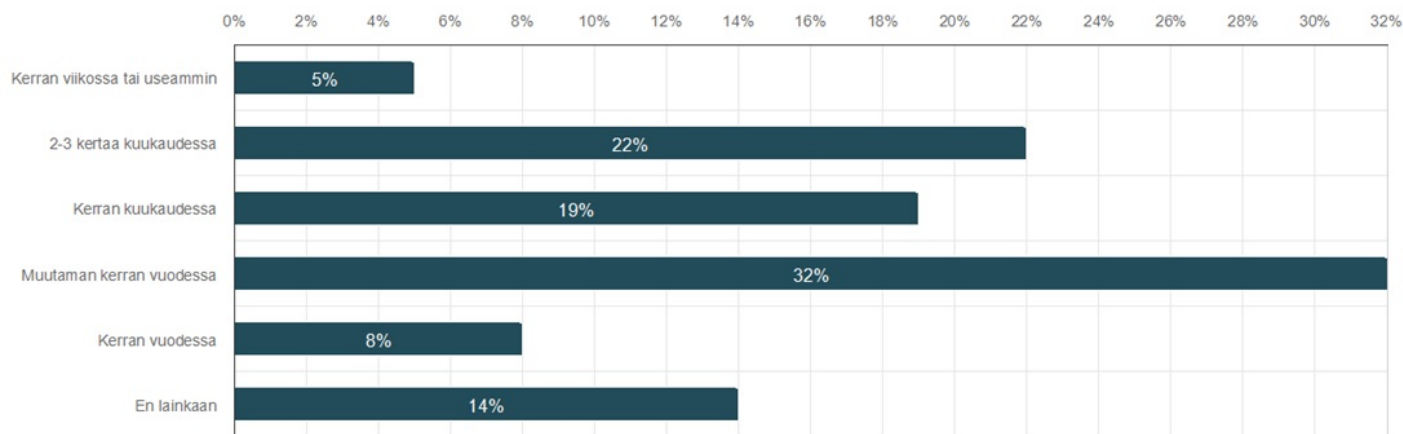

Päivittäinen arkiliikunnan määrä (esim. kävely, pyöräily, pihatyöt, siivoaminen)

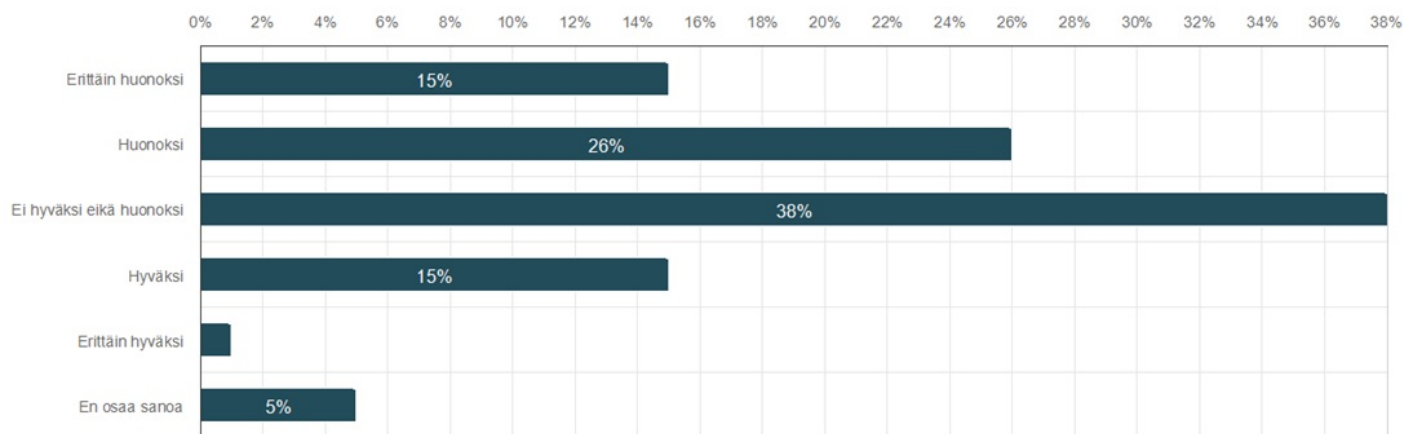
Ristijärveläisille tärkeitä liikuntapaikkoja ja liikkumisympäristöjä ovat luonto, lenkkipolut ja ulkoilureitit sekä Virtaalan tarjoamat liikkumismahdollisuudet.

Kulttuuripalvelujen käyttö

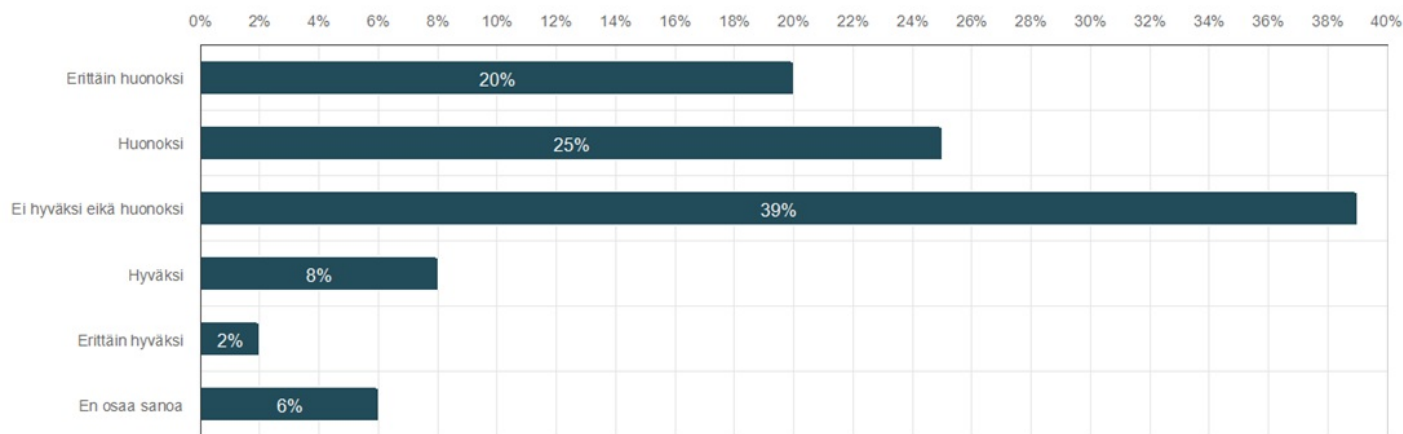

Kulttuuripalveluilla koettiin olevan erittäin positiivinen vaikutus mielialaan ja hyvinvointiin. Kirjasto koettiin hyvin tärkeäksi Ristijärvellä.

Kulttuuripalvelujen saavutettavuus (sijainti, hinta, esteettömyys)

Kulttuuritarjonnan sisältö tällä hetkellä

2 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Indikaattoritietoihin on koottu Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen esittämät vähimmäistietoindikaattorit ja laajan hyvinvointisuunnitelman mittareiksi merkityt indikaattorit ja muita hyvinvoinnin tilaa kuvaavia indikaattoreita. Vähimmäistietoindikaattoreista on jätetty pois sellaiset indikaattorit, joista ei ole saatavilla tietoja Ristijärven osalta. Indikaattoreista nousevaa tietoa on koottu alla oleviin yhteenvetokappaleisiin ikäryhmittäin.

Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Niiden avulla mitataan nykytilannetta. Indikaattoreita on kohtuullisen monta, jotta toimintaa voidaan tarkastella laaja-alaisesti. Indikaattorit kuvaavat edellytysten luomista vaikuttavalle ja koordinoitulle hyvinvoinnin ja terveyden edistämiselle.

Prosessi-indikaattorit on kerätty THL:n TEA-tiedonkeruiden yhteydessä suoraan kunnista. Kuntajohdon, liikunnan ja perusopetuksen tiedonkeruista on laadittu tilastokatsaus, jonka yhteydessä on myös laatuseloste. Laatuselosteessa on kuvattu tiedonkeruun menetelmäkuvaus sekä tietojen relevanssi, kattavuus, oikeellisuus ja tarkkuus, ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus, saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys ja vertailukelpoisuus.

Tulosindikaattorit kuvaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta väestötasolla. Niiden avulla mitataan muutosta. Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta.

Laskennassa etsitään jokaisen tulosindikaattorin kohdalla kaikkien kuntien pienin erotus ja suurin erotus. Suurin erotus kuvaa parasta positiivista kehitystä. Kuntakohtaiset pistemäärät skaalataan edellä mainittujen minimien ja maksimien avulla.

Suurimmasta erotuksesta tulee arvo, jolla tulosindikaattorista saa sata pistettä ja pienimmästä erotuksesta arvo, jolla tulosindikaattorista saa nolla pistettä. Loput pistemäärät nollan ja sadan pisteen välillä määräytyvät sen mukaan, mihin kohtaan erotusten vaihteluväliä kunnan erotus osuu. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetasossa, saa kunta sen osalta maksimipisteet.

Skaalauksen ansiosta pistemäärät ovat vertailukelpoisia eri indikaattoreiden välillä. Lisäksi jo pienellä parannuksella kunta voi saada hyviä pistemääriä, jos muutos on hyvä kaikkien muiden kuntien tilanteeseen verrattuna.

Prosessi-indikaattorit	
Kuntajohto	• Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista • Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista • Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen • Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä • Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja
Liikunta	• Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa • Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen • Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille • Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat

	osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin • Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä
Peruskoulu	• Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastaminen kolmen vuoden välein • Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa • Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit • Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä
Kulttuuri	• Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä ◦ Onko kunnalla käytössä jokin pysyvä käytäntö, jolla kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kulttuurin osallistumisen kynnystä madaltavaa vertaistoimintaa (esim. kulttuuriluotsi tai -kaveritoimintaa)
Kuntien tulosindikaattorit	• Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista • Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista • Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17—24-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä • Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25—64-vuotiaat, % osuus vastaavanikäisestä väestöstä • Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25—64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä • Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön.

TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA

Talous

Tulot

Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas (-2022)

Valtionosuudet, % nettokustannuksista (-2022)

Vuosikate, euroa / asukas (-2022)

Kuntien vuosikate, % poistoista (-2022)

Lainakanta 31.12., euroa / asukas (-2022)

Suhteellinen velkaantuneisuus, % (-2022)

Verotulot, euroa / asukas (-2022)

HYTE-kerroin

Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ylipaino, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista

Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

0.0 2019 - 2024	100 2022 100 2023 100 2024				100 Ristijärvi
---	---	--	--	--	----------------

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

0.0 2020 - 2024	100 2022 100 2023 100 2024				100 Ristijärvi
---	---	--	--	--	----------------

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

0.0 2020 - 2024	100 2022 100 2023 100 2024				100 Ristijärvi
---	---	--	--	--	----------------

Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille

0.0 2020 - 2024	100 2022 100 2023 100 2024				100 Ristijärvi
---	---	--	--	--	----------------

Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin

0.0 2020 - 2024	100 2022 100 2023 100 2024				100 Ristijärvi
---	---	--	--	--	----------------

Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

0.0 2020 - 2024	100 2022 100 2023 100 2024				100 Ristijärvi
---	---	--	--	--	----------------

Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

0.0 2019 - 2024	100 2020 100 2023 100 2024				100 Ristijärvi
---	---	--	--	--	----------------

Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä

Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

HYTE-kerroin, 0 - 100

HYTE-kerroin euroa / asukas

HYTE-kerroin, 1 000 euroa

A line chart with three data points connected by red lines. The values are 24 for 2022, 26.6 for 2023, and 22.9 for 2024. <table><tr><td>24</td><td>26.6</td><td>22.9</td></tr><tr><td>2022</td><td>2023</td><td>2024</td></tr></table>	24	26.6	22.9	2022	2023	2024			22.9 Ristijärvi
24	26.6	22.9							
2022	2023	2024							

Elinvoima

Väestö

Väestö 31.12.

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

Lapsiperheet, % perheistä

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

Koulutustasomittain

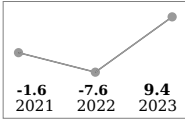
Huoltosuhte, demografinen

Väestöennuste 2030 (laskettu 2024)

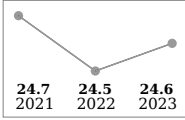
 1051 2024			1051 Ristijärvi
---	--	--	-----------------

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

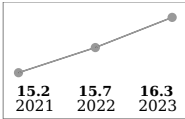
 274.07 2018 - 2023	 -1.6 2021 -7.6 2022 9.4 2023		9.4 Ristijärvi
---	---	--	----------------

Elinvoima

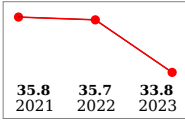
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

 -2.77 2018 - 2023	 24.7 2021 24.5 2022 24.6 2023		24.6 Ristijärvi
--	--	--	-----------------

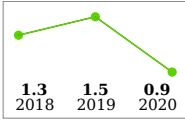
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

 3.82 2018 - 2023	 15.2 2021 15.7 2022 16.3 2023		16.3 Ristijärvi
--	---	--	-----------------

Työlliset, % väestöstä

 -6.89 2018 - 2023	 35.8 2021 35.7 2022 33.8 2023		33.8 Ristijärvi
--	--	--	-----------------

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

 -67.86 2015 - 2020	 1.3 2018 1.5 2019 0.9 2020		0.9 Ristijärvi
---	---	--	----------------

TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA - Yhteenveto

TALOUS

Ristijärven kunnan tilikauden tulos vuonna 2024 on 118.206 (konserni 237.260) ja ylijäämä 132.527 (konserni 218.938) euroa. Talousarviovuoteen lähdettiin - 377.000 euron alijäämäisellä talousarviolla (korjattu ta -306.000 euroa). Harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta kunta sai 58.000 euroa. Valtionosuuksia ja verotuloja kertyi n. 85.000 euroa budjetoitua enemmän. Toimintakulut toteutuivat budjetoitua pienempänä ja toimintatuotot parempana. Toimintakate oli n. 360.000 e budjetoitua parempi. Näiden vuoksi tulos kääntyi plussalle. Vuoden aikana valmisteltiin ja hyväksyttiin talouden tasapainottamissuunnitelma vuoteen 2027. Tilinpäätösvuoden ylijäämä helpottaa suunnitelman toteutumista. Uutta lainaa talousarviovuoden aikana nostettiin kuntatodistuksena 300.000 euroa.

Kunnassa on käynnissä neljän tuulivoimapuiston yleiskaavan laatiminen. Pisimmällä kaavoituksessa on Pieni-Paljakka alueen kaavoittaminen. Fingridin Seitenoikea-Nuojua kantaverkon valmistumista vuonna 2030 on pyritty kiirehtimään pari vuotta aikaisemmaksi. Tuulivoiman liittäminen verkkoon vaatii uutta verkkokapasiteettia. Tuulivoiman tuomat mahdolliset kiinteistöverotulot mahdollistavat kuntalaisten entistäkin parempien ja laadukkaampien palvelujen tuottamisen sekä myös verojen keventämisen kunnallis- ja kiinteistöveroissa. Aurinkovoiman rakentaminen nostaa myös päätään. Kunta on sitoutunut HINKU-kuntaverkostoon liittyessään uusiutuvan energian tuottamisen mahdollistajaksi ja käyttäjäksi.

Vuoden aikana valmisteltiin TE-palvelujen siirtyminen valtiolta kunnille vuoden 2025 alusta lukien. Paltamon kunta tuottaa palvelut Ristijärven kunnassa.

Tulevina vuosina on varauduttava siihen, että valtionosuudet ja kunnan tuloverot pienenevät edelleen. Kiinteistöverotulojen merkitys korostuu tulon lähteenä. Oma toimintaa on sopeutettava edelleen ja yhteistyötä naapurikuntien kanssa on lisättävä aina kun se on mahdollista.

ELINKEINOTOIMI

Kunnan elinkeinotoimen tavoitteena on yrittäjyyden tukeminen, uusin yritysten syntyminen ja yritysten sukupolvenvaihdokset, sekä maaseudun pk-yrityssaihioiden ja hankkeiden etsiminen. Kunnan elinkeinotoimi toimii linkkinä yrittäjien ja elinkeinojen kehittäjien välillä, tavoitteena myönteisen yritysilmapiirin luominen.

Kunnan yritys-kanta on vähäinen ja yritykset ovat pääosin pieniä yhden tai kahden hengen yrityksiä. Kunta avustaa yrityksiä rahoitusmahdollisuuksien hyödyntämisessä sekä tukee yrittäjiä koulutus- ja markkinointiosaamista.

Hanketoiminnan kautta kunta mahdollistaa yrittäjille mukaantulon hankkeisiin matalalla kynnyksellä. Samoin kunta auttaa yhdistyksiä hankkeiden suunnittelussa, hakemisessa ja läpiviemisessä. Siltarahoituksen periaat hyväksyttiin käyttöön yhdistysten hanketoimintaan liittyen. Erilaisten tilaisuuksien järjestäminen auttaa yrityksiä saamaan uusinta tietoa ja verkostoitumaan toistensa kanssa.

HYTE-KERROIN

Hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien valtionrahoituksen perusteeksi otetaan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin eli HYTE-kerroin. Vuoden 2023 alusta hyte-kertoimen mukainen summa jaetaan hyvinvointialueille asukasluvun mukaan. Toimintaa ja tuloksia väestötasolla kuvaavat indikaattorit huomioidaan ensimmäisen kerran vuoden 2026 rahoituksen jaossa. (Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 617/2021)

HYTE-kertoimen tarkoituksena on kannustaa ja tukea hyvinvointialueita toteuttamaan monipuolisia ja suunnitelmallisia toimia, jotka kohdistuisivat erityisesti: kansansairauksien ehkäisyyn, ikääntyvän väestön toimintakyvyn edistämiseen ja tapaturmien vähentämiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn, sosiaalisen hyvinvoinnin ja työllistymisen edistämiseen.

Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen myötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuut ja tehtävät määrittyvät uudella tavalla. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ensisijainen vastuu on kunnissa siltä osin kun se kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin.

Hyvinvointialueilla puolestaan on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin, kun tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin eli sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja sen järjestämiseen. Hyvinvointialueiden tehtävänä on myös tukea kuntia asiantuntemuksellaan.

HYTE-kertoimen tavoitteena on kannustaa hyvinvointialueita huolehtimaan tarpeenmukaisesta ehkäisevästä työstä sosiaali- ja terveystaluuissa. Ehkäisevä ja edistävä työ sosiaali- ja terveydenhuollossa on ensiarvoisen tärkeää, jotta sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvua saadaan hillittyä ja väestön hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä ylläpidettyä ja edistettyä.

Ristijärven kunnan osalta tarkastelua täytyy tehdä prosessi ja tulosindikaattoreiden näkökulmasta, jotta hyte-kerrointa saadaan nostettua.

Huomiota täytyy kiinnittää erityisesti seuraaviin indikaattoritietoihin:

- Yläkoululaisten terveydentilan edistämiseen ja ylipainon ennaltaehkäisy
- Oppilaiden poissaolojen seurantamalli koululle
- Pitkät välitunnit käyttöön koulussa
- Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä
- Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä (esim. kulttuuriluotsi tai -kaveritoimintaa)
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä

- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25—64-vuotiaat, % osuus vastaavanikäisestä väestöstä
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25—64-vuotiaat, % osuus vastaavan ikäisestä väestöstä
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön.

Näihin inikaattoritietoihin pyritään löytämään ratkaisuja ja toimenpiteitä seuraavassa hyvinvointisuunnitelmassa, jotta kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä voidaan edistää pitkäjänteisesti ja kattavasti.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 0 - 15-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

Palvelut

Koulu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

Ristijärven kunnassa oli 1163 asukasta 31.12.2024. Alle kouluikäisten (0-6 -vuotiaiden) osuus oli 3,4 % ja 7-15 -vuotiaiden osuus oli 7,8 % sekä 16-18 vuotiaiden osuus oli vain 2 % kunnan väkiluvusta. 0-18 vuotiaiden osuus oli 12,4 % vuonna 2022 ja vastaava osuus vuonna 2024 oli 13,2 %.

Ristijärven kunta on asukasluvultaan sen verran pieni, että tilastotietojen saamisessa on haasteita ikäluokkien pienuudesta johtuen. Siksi jo useana vuonna koulussa on toteutettu omat kyselyt esi- ja perusopetuksen oppilaille ja huoltajille, jotta saamme tietoa oman kunnan tilanteesta huomattavasti paremmin ja tarkemmin.

Ristijärvellä toimii yksi päiväkotikiikimä nimeltään Saukonsilmi. Toimintaperiaatteita ovat tasa-arvoisuus, oikeudenmukaisuus ja lapsilähtöisyys. Lapsilla on mahdollisuus oppia ja kasvaa turvallisessa, välittävässä ja läsnäoloa korostavassa toimintaympäristössä.

Ristijärven keskuskoulu järjestää opetusta esikouluikäisistä yhdeksänteen luokkaan asti. Vuoden 2024 lopussa oli yhteensä 99 oppilasta, mutta ennusteen mukaan lasten määrä tulee vähenemään. Koulussamme tärkeitä arvoja ovat muun muassa yhteistoiminnallisuus, toisten ihmisten huomioon ottaminen ja kotiseuturakkaus.

Ikäluokkien pienuus hankaloittaa jossain määrin esimerkiksi ystävän löytymistä ja harrastusmahdollisuuksien laajuutta. Nuorten kohdalla valinnaisaine- ja harrastusmahdollisuudet ovat myös rajalliset resursseista ja vähäisistä osallistujamääristä johtuen. Pienessä kunnassa on kuitenkin turvallinen ja arvostava yhteisö, jossa lähes kaikki tuntevat toisensa. Yhteisöllisyydellä on näin ollen suuri merkitys.

Kirjasto ja vapaa-aikatoimen läkissäteiset palvelut ovat myös tärkeä osa kunnan elinvoimaisuutta. Lapsiperheille suunnattuja toimintoja järjestävät lisäksi useat järjestöt kuten 4H-yhdistys, MLL, RiVaRy, Pyry ja seurakunta. Monitoimikeskus Virtaala, Saukkovaara ja ympäröivä luonto tarjoavat monipuolisia liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia jokaiselle kuntalaiselle.

Kulttuuri

Kulttuuri on tärkeä osa ristijärveläisten lasten arkea ja opetussuunnitelmaa. Kirjastolla on järjestetty säännöllisesti käyntejä luokittain ja sisältö on vaihdellut. Ohjelmassa on ollut muun muassa kirjavinkkausta, kirjastonkäytön opetusta ja lainausta, askartelua ja ryhmätöitä esimerkiksi luontoon ja eläimiin liittyen. Flora-haltijan vierailuja järjestettiin kirjastolla päiväkodin viskari-ikäisistä kakkosluokkalaisiin vuosina 2023 ja 2024. Viidakkopöllö-nukketeatteriesityksiä näytettiin myös maksullisella Youtube-kanavalla päiväkodin lapsista kakkosluokkalaisiin. Syksyllä 2023 järjestettiin kirjastossa Kansainväliseen Nallepäivään liittyvää ohjelmaa eskarilaisista nelosluokkalaisiin. Joulukuussa 2023 oli pieni joulupolku kirjastossa kaikenikäisille; satuja ja tarinoita, askartelua, palapelejä, seurustelua sekä pientä naposteltavaa. Maaliskuussa 2024 toteutettiin pieni pääsiäispolku sekä pieniä tekstintuottamistehtäviä. Tanssiteatteri Rimpparemmen esiintyminen järjestettiin ykkös-kakkosluokkalaisille syksyllä 2024. Monilukutaito kartalla -hankkeen kohderyhmänä olivat 5.-9.-luokkalaiset, joiden kanssa järjestettiin tapaamisia kirjastolla marras-joulukuussa 2024. Kulttuurin

sanataidepäivä järjestettiin koululla ja viikonlopun yhteisötaidepaja joulukuussa 2024 Pyrylässä, jossa oli ohjelmaa vauvoista vanhuksiin. Magdalena Hain virtuaalivierailu 5.-9.-luokkailaisille järjestettiin keväällä 2024.

Kainuulaisten 4. - 5. -luokkalaisten kouluterveyskyselyn vastaukset vuodelta 2023 verrattuna vuoteen 2021

- 31 % ei syö aamupalaa joka arkiamu. Osuus on noussut 4 % vuoteen 2021 verrattuna.
- Erittäin tyytyväisiä elämäänsä on 47 % lapsista ja tyytyväisten osuus on hieman noussut vuoteen 2021 verrattuna, jolloin se oli 44 %.
- 37 % harjaa hampaansa harvemmin kuin kahdesti päivässä. Osuus on lähes samaa luokkaa pari vuotta aiemmin.
- 14 % on kokenut koulu-uupumusta. Määrä on pysynyt samana vertailuvuosina.
- Kouluinnostusta koki 45 % lapsista vuonna 2023. Vastaavasti kaksi vuotta aiemmin niin koki 49 %.
- Terveystilansa kokee keskinkertaiseksi tai huonoksi 11 % kainuulaislapsista vuonna 2023. Osuus on pysynyt lähes samana vuoteen 2021 verrattuna.
- Fyysistä uhkaa on kokenut 14 % lapsista vuonna 2023.
- Mielialaan liittyviä ongelmia viimeisen kahden viikon aikana on kokenut peräti 22 % lapsista vuonna 2023. Osuus on samansuuntainen 2021 vuoteen verrattuna.
- 71 % lapsista piti koulunkäynnistä. Osuus on kuitenkin laskenut 5 % vuoteen 2021 verrattuna.
- 52 % lapsista söi salaattia tai raastetta jokaisella kouluaterialla vuonna 2023. Osuus on noussut 4 % vertailuvuoteen nähden.
- Tyytyväisiä elämäänsä oli kumpanakin vuonna 85 % lapsista.

Kainuulaisten 8. -9. -luokkalaisten kouluterveyskyselyn tulokset vuodelta 2023 verrattuna vuoteen 2021

- Noin kolmannes kainuulaisnuorista ei ole saanut tarvitsemaansa apua kuraattorilta tai koulupsykologilta lukuvuoden aikana. Vastaavasti vuonna 2021 heitä oli noin neljännes nuorista.
- 11 % nuorista kokee ettei heillä ole yhtään läheistä ystävää ja määrä on pysynyt hyvin samanlaisena vuoteen 2021 verrattuna.
- Erittäin tyytyväisiä elämäänsä oli vielä vuonna 2021 neljännes nuorista, mutta määrä on laskenut hieman alle viidennekseen.
- Aamupalaa ei syönyt joka aamu 39 % nuorista vuonna 2023, vastaavasti kaksi vuotta aiemmin luku oli peräti 44 %.
- Koululounasta ei syönyt päivittäin 28 % nuorista vuonna 2023, mutta vuonna 2021 luku oli 22 %.
- Harvemmin kuin kahdesti päivässä hampaita harjasi 38 % nuorista. Pojista peräti 52 % harjasi hampaita harvemmin kuin kahdesti päivässä, tytöistä vastaavasti 27 %.
- Kainuulaisnuorista 41 % harrasti ohjatusti liikuntaa vuonna 2023. Tämä on 3 % enemmän kuin kaksi vuotta aiemmin.
- Nuorista 40 % vastasi, että heillä on hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa. Pojista 54 % ilmoitti näin, mutta vastaavasti tytöistä vain 29 % koki heillä olevan hyvän keskusteluyhteyden vanhempiinsa.
- Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on lisääntynyt nuorten keskuudessa vuodesta 2021, jolloin se oli 18 %. Vuonna 2023 sen todettiin olevan jo 23 %.
- Kouluinnostus on puolestaan laskenut nuorilla 16 % vuonna 2023. Vastaavasti se oli vielä 2021 vuonna 23 %. Tytöillä ja pojilla kouluinnostus oli laskenut lähes samansuuntaisesti.
- Nuorista 29 % (vuonna 2023) koki terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Kahden vuoden takaiseen nousua oli tapahtunut 5 %. Tytöt (38 %) kokivat poikia useammin terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi.

- 22 % nuorista on kokenut positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, mutta heidän osuus on vähentynyt 5 % vuoteen 2021 verrattuna.

- Koulu-uupumusta koki viidennes kainuulaisnuorista vuonna 2023 ja määrä on noussut 3 % kahden vuoden takaiseen verrattuna. Neljännes koki myös riittämättömyyden tunnetta opiskelijana vuonna 2023 ja riittämättömyyden tunne on myös lisääntynyt 4 % vuoteen 2021 verrattuna.

- Tyytyväisiä elämäänsä oli 79 % pojista, mutta tyttöjen vastaava osuus oli 53 % vuonna 2023. Elämäänsä tyytyväisten nuorten osuus oli kuitenkin laskenut kokonaisuudessaan 5 % vuoden 2021 tuloksiin verrattuna.

- Vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus oli 22 % vuonna 2023. Osuus on laskenut 3 % kahden vuoden takaiseen verrattuna.

Move! -testien tulokset vuodelta 2024

Move -testit ovat perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus- ja palautejärjestelmä, jonka keskeisenä tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Move!-mittaustuloksia hyödynnetään esimerkiksi koulujen liikunnanopetuksessa, kouluterveydenhuollon järjestämissä terveystarkastuksissa sekä valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten hyvinvointitoimenpiteiden suunnittelussa, seurannassa ja arvioinnissa.

Palautejärjestelmässä tulosluokkia on kolme. Parhaan tuloksen saaneilla oppilailla fyysinen toimintakyky edistää hänen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Keskimmäiseen tulosluokkaan kuuluvilla oppilaan fyysinen toiminta ylläpitää hänen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Vastaavasti kolmanteen luokkaan kuuluvilla oppilailla fyysinen toimintakyky on kuluttavalla tai haittaavalla tasolla ja oppilaalla voi olla vaikeuksia selviytyä väsymättä arkipäivän toiminnoista.

Move -testeihin kuuluvat seuraavat testit: 20 m viivajuoksu, vauhditon 5-loikka, heitto-kiinniotto yhdistelmä, ylävartalon kohotus, etunojapunnerrus ja liikkuvuus (kyykistys, alaselän ojennus ja olkapäiden liikkuvuus).

Ristijärveläisten Move -testien tuloksista viidennen ja kahdeksannen luokan oppilailla suurin osa tuloksista asettui keskimmäiseen luokkaan eli fyysistä toimintakykyä ylläpitävälle tasolle. Heitto-kiinniotto tulos oli vastaavasti pääosin parhaimmalla tasolla. Selkeä heikkous oli 20 m viivajuoksu 8. luokan oppilailla koko Kainuussakin mitattuna.

NUORET JA NUORET AIKUISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 16 - 24-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Alioikeuksissa tuomitut 15 vuotta täyttäneet henkilöt / 1 000 vastaavan ikäistä

NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

Toisen asteen koulutusta Ristijärvellä ei ole, joten hyvin usein nuoret muuttavat opiskelupaikkakunnalle asumaan joko heti peruskoulun jälkeen tai sitä seuraavana vuonna. Nuoria aikuisia (16 - 24 -vuotiaita) on siis hyvin vähän vain 4,1 % asukkaista vuonna 2024. Kunnalla on velvollisuus laajennetun oppivelvollisuuden myötä seurata nuorten kouluttautumista ja heidän opinnoissaan edistymistä. Vain murto-osa nuorista palaa kouluttautumisensa jälkeen asumaan Ristijärvelle. Nämä nuoret ovat yleensä niitä, jotka arvostavat pientä, turvallista kotikuntaansa ja haluavat tarjota lapsilleen pienen kunnan palvelut ja luonnonläheisen asuinympäristön.

Kainuun toisen asteen oppilaitosten kuraattorit ovat välittäneet perusopetukseen tietoa siitä, että oppilaiden itsenäistä työskentelyä ja tiedonhankintataitoja tulisi harjoitella jo perusopetuksessa nykyistä enemmän. Tällä hetkellä toisen asteen opinnot viivästyvät joukolla oppilaita juuri puutteellisten opiskelutaitojen, itsenäisen työskentelyn heikkouden ja motivaation puutteen takia. Laajentunut oppivelvollisuus pitää oppilaat kyllä oppilaitoksen kirjoilla, mutta opinnot eivät etene suunnitellusti.

Nuorten terveyserot kasvavat ja meillä on mm. koulun Move-mittauksissa selkeästi näkyvissä, kuinka osa nuorista liikkuu paljon, monipuolisesti ja voi fyysisesti hyvin, mutta samalla huonokuntoisten ja heikosti kehoaan hallitsevien, heikon suoritus- ja kestävyyskyvyn omaavia nuoria on entistä enemmän. Mielen terveyteen liittyviä haasteita ilmenee myös nuorten keskuudessa enenevässä määrin, joten matalan kynnyksen mielen terveyspalveluita on erittäin tärkeä tuoda esille.

Kainuun Prikaatin mukaan lähes 1/3 varusmiesikäisistä nuorista ei astu varusmiespalvelukseen oman kutsuntaryhmänsä mukana joko fyysisten tai psyykkisten syiden takia. Varusmiespalvelusta karsiutuneille olisi tärkeä saada heidän hyvinvointiaan tukevaa ja parantavaa palvelua. Tässä on selkeä haaste, johon tulisi kaikissa kunnissa tarttua.

Nuorisotyöttömyys indikaattori ilmaisee työttömien osuuden prosentteina 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta. Vuonna 2022 nuorisotyöttömiä oli koko maassa 11,3 % ja Kainuussa 11,7 %. Vastaavasti vuonna 2024 nuorisotyöttömiä oli koko maassa 13,2 ja Kainuussa 14,7 %. Nousua on hieman muuta maata enemmän Kainuussa yleisen talouden taantumien ja työttömyyden takia. Ristijärven osalta lukemaa ei ole saatavilla, koska nuorten määrä on hyvin vähäinen kunnassa. Nuorisotyöttämät Ristijärven osalta kirjautuvat enimmäkseen Kainuun prosenttiosuuteen.

Nuorisovaltuusto kokoontuu Ristijärvellä säännöllisesti vapaa-aikaohjaajan johdolla ja nuoria halutaan kuulla heitä koskevista asioista. Koululla toimii myös lasten ja nuorten parlamentti. Heidän mielipiteitä tuodaan esille säännöllisesti ja asioita viedään eteenpäin päättäjille tiedoksi.

TYÖIKÄISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 25 - 64-vuotiaita, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

Vuonna 2023 kuntalaisille järjestetyn hyvinvointikyselyn perusteella yli 80 % koki itsensä hyvin onnelliseksi tai erittäin onnelliseksi. Lähes 88 % vastanneista kertoi, että ympäröivällä luonnolla, maastoreiteillä ja vesistöjen läheisyydellä on erittäin suuri merkitys hyvinvoinnin ja onnellisuuden kannalta. Myös kirjaston palvelut ja erilaiset konsertit lisäsivät hyvinvointia asukkaiden keskuudessa. Kysyttäessä millaisia mahdollisuuksia Ristijärvi tarjoaa hyvään elämään tällä hetkellä ja tulevaisuudessa saatiin vastaukseksi muun muassa riittävät perusterveydenhuoltopalvelut, luonto, asuinympäristön turvallisuus, liikunta- ja harrastusmahdollisuudet sekä Virtaalan palvelut. Yli 60 vastanneista oli myös tyytyväisiä rakennettuun ympäristöön ja palvelujen läheisyyteen. Yli 75 % oli tyytyväisiä kunnassa saamaansa palveluun. Yli puolet koki, että voivat jonkin verran vaikuttaa kunnan asioihin esimerkiksi järjestöjen ja yhdistysten kautta. Vajaa 40 % vastasi, että ei voi vaikuttaa asioihin kunnassa.

Työikäiset ovat varsin tyytyväisiä elämäänsä hyte-vastausten perusteella, koska he ovat itse valinneet asuinkuntansa turvatakseen lapsilleen terveellisen ja turvallisen kasvuympäristön. Ristijärven keskeinen sijainti mahdollistaa työssäkäynnin sujuvasti lähikuntiin Kainuun alueella.

Ristijärven kunta on tarjonnut työsuhteepyöräedun työntekijöilleen ja lisäksi käytössä on työnantajan tarjoama e-passi liikuntaetu.

Kunnan tavoitteena on kehittää harrastus- liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksia monipuolisesti eri kohderyhmille. Lisäksi yhteistyötä eri yhdistysten ja järjestöjen kanssa pyritään tiivistämään, jotta kuntalaisille voidaan jatkossakin tarjota laadukkaita hyvinvointia ja terveyttä edistäviä palveluita.

Ristijärvellä on jonkin verran liikuntatarjontaa työikäisille lähinnä kansalaisopiston tarjonnan ansiosta, mutta palveluita haluttaisiin vielä enemmän työikäisille sopivina aikoina. Virtaalaan kaivataan myös ohjattua ryhmäliikuntaa ja kestävyyskuntoa parantavaa liikuntaa enemmän. Kulttuuritoimintaa ja konsertteja on myös toivottu lisää. Kirjasto koettiin tärkeäksi palveluksi kaikille kuntalaisille iästä riippumatta.

Ristijärveläisten hyvinvointikyselyn tulokset vuodelta 2024 ja 2025 on esitelty kohdassa ristijärveläisten hyvinvoinnin nykytila.

PYLL-indeksi 2018-2022 (FCG raportti, 11.10.2024)

PYLL-indeksi tarkoittaa ennenaikaisesti menetettyjä elinvuosia. Se tarkastelee kuolleisuutta niin, että huomioidaan minkä ikäisenä kuolema on tapahtunut ja lasketaan menetetyt elinvuodet suhteessa kypsään ikään (75 vuotta). Usein tarkastelu rajataan niihin kuolinsyihin, jotka olisi voitu välttää ns. turhat kuolemat.

77 % Kainuun ennenaikaisesti menetetyistä elinvuosista 2018-2022 olisi ollut vältettävissä. Verenkiertoelinten sairaudet (25 %) olivat yleisin ennenaikainen kuolinsyy Kainuussa. Tähän luokkaan kuuluivat iskeemiset sydänsairaudet (14 %) ja aivoverisuonten sairaudet (6 %). Toiseksi yleisin kuolinsyy oli tapaturmat ja väkivalta 24 %, joihin kuuluvat itsemurhat (11 %), liikennetapaturmat (6 %) sekä murhat ja tapot (2 %). Kolmanneksi yleisin kuolinsyy oli alkoholi ja huumeet 22 %. Alkoholikuolemia 13 % ja huumeakuolemia 6 %. Neljänneksi yleisin kuolinsyy oli pahanlaatuiset kasvaimet 18 %. Rintasyöpä naisilla (10 %), keuhkosityöpä (5 %) sekä paksu-

ja peräsuolen syöpä (2 %).

Kainuun vältettävissä olevat menetykset ovat koko maahan verrattuna selvästi suuremmat. Kainuun hyvinvointialue oli toiseksi heikoin menetettyjen elinvuosien vertailussa. Vain Etelä-Savo oli Kainuuta heikompi. Vastaavasti Pohjois-Pohjanmaa oli selkeästi Kainuuta parempi ja lähellä koko maan keskiarvoa.

Kainuun miesten menetykset olivat 2,6 kertaa suuremmat kuin naisten. Ero on suurempi kuin maassa keskimäärin (2,2 x), mutta selvästi pienempi kuin 10 vuotta aikaisemmin (3,3 x).

Verenkiertoelin sairauksien menetyksissä Kainuun pärjasi selvästi maan keskitasoa heikommin etenkin miesten osalta. Kainuun miesten tapaturmaiset menetykset ovat huomattavan suuret, kun taas naisten menetykset ovat alle maan keksitason. Kainuun naisten päihdemenetykset ovat selvästi yli maan keskitason, mutta miesten menetykset ovat maan keskitasoa. Syöpämenetyksissä kainuulaisnaiset ovat yli maan keskitason ja miehet ovat keskitasoa.

Menetykset iskeemisiin sydänsairauksiin ovat Kainuun miesten osalta koko maan korkeimmat. Alkoholimienetykset ovat Kainuussa keskitasoa suuremmat etenkin naisilla. Kainuun miesten itsemurhamenetykset ovat koko maahan verrattuna suuret ja vastaavasti naisilla koko maahan verrattuna pienimmät. Kainuun miesten huumemenetykset ovat alle koko maan keskitason, mutta naisilla vastaavasti yli. Rintasyöpämenetykset naisten kohdalla ovat maan keskitasoa.

Kainuun miesten liikennetapaturmamenetykset ovat suuret. Aivoverisuonisairauksien ja keuhkosityöpien menetykset ovat myös suuret sekä naisten väkivaltaiset menetykset. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna (20 vuotta) naisten syöpämenetykset ovat kääntyneet nousuun Kainuussa.

Kainuun kuntien vertailussa Ristijärven menetykset olivat kuntavertailun suurimmat, kun otettiin huomioon kaikki vältettävissä olevat menetetyt elinvuodet. Etenkin naisten menetykset korostuivat. Verenkiertoelinten sairauksien osalta Ristijärven menetykset olivat Kainuun pienimmät. Tapaturma ja väkivalta menetykset olivat Kainuun alueen suurimmat Ristijärvellä. Pahanlaatuiset kasvaimet osoittautuivat myös Kainuun alueen suurimmiksi menetettyjen elinvuosien osalta Ristijärvellä.

Terveysten ja hyvinvoinnin edistäminen yhdessä Kainuun hyvinvointialueen kanssa erityisesti yllämainittujen sairauksien osalta on erittäin tärkeää. Ehkäisevän päihdetyön merkitys korostuu ja sitä on tehtävä entistä tiiviimmin koko Kainuun alueella, koska alkoholimienetykset ovat alueella suuremmat koko maahan verrattuna. Liikennetapaturmia pyritään ennaltaehkäisemään liikenneturvallisuuksiryhmän tekemien havaintojen ja toimenpide-ehdotusten myötä.

IKÄIHMISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä

Iäkkäiden ympärivuorokautisen palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä

IKÄIHMISET - Yhteenveto

Vuonna 2024 Ristijärven kunnan asukkaista yli 65 -vuotiaiden osuus oli 42,7 % ja 80 vuotta täyttäneiden osuus oli 10,5 %. Vastaavasti vuonna 2022 Ristijärven kunnan asukkaista yli 65-vuotiaiden osuus oli 40,5 % ja 80 vuotta täyttäneitä oli 11 %. Hienoista kasvua on ollut vuosittain yli 65 -vuotiaiden määrässä. Huoltosuhde on kuitenkin jo kivunnut 113,4, kun vuonna 2022 se oli 103,5. Tämä huoltosuhde kuvaa lasten sekä vanhuseläkeläisten määrän suhdetta työikäisen väestön määrään nähden. Ristijärven kunnan väestö ikääntyy ja huoltosuhde tulee kasvamaan jatkossakin niinkuin koko Kainuussa.

Ristijärvellä omaishoidon tukea saaneiden 85 vuotta täyttäneiden hoidettavien osuus oli 13,2 % vuoden 2022 lopussa vastaavan ikäisestä väestöstä. Vuonna 2024 vastaava osuus on hieman noussut ollen nyt 15 %.

Täyttä kansaneläkettä saaneiden 65 vuotta täyttäneiden osuus oli Ristijärvellä 2 % vastaavan ikäisestä väestöstä vuonna 2024.

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä oli 66,2 % vastaavan ikäisestä väestöstä vuonna 2022. Luku on jonkin verran laskenut vuoteen 2024 ollen nyt 62,4 %.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot yli 65 vuotiailla (10 000 vastaavan ikäisestä väestöstä) olivat 2022 vuonna 208,8 ja seuraavana vuonna vastaava luku oli noussut jo 268.

Seniorit kokivat oman terveydentilansa kohtalaisen hyväksi ja elämänlaadun onnelliseksi kunnallisessa hyte-kyselyssä. Yksinäisyys ja seuran puute nousivat keskeisiksi elämänlaatua heikentäviksi asioiksi. Kulkeminen syrjäseudulta erilaisiin kerhoihin ja aktiviteetteihin koettiin myös hankalaksi.

Ikäihmisten vastauksista kävi ilmi tyytyväisyys palveluiden läheisyyteen ja saavutettavuuteen. Myös Virtaalan terapia-allas, kuntosali ja liikuntasali sekä ohjatut ryhmäliikuntatuokiot ja kansalaisopiston tarjoamat kurssit saivat positiivista palautetta. Lisäksi erinomaiset hiihtoladut, maastoreitit ja kevyenliikenteenväylät koettiin tärkeiksi omaehtoisen kuntoilun kannalta.

Kainuun hyvinvointialueen järjestämässä keskustelutilaisuudessa maaliskuussa 2025 ikääntyneiden palveluihin liittyen toivottiin parannuksia hyvinvointialueen tiedotukseen liittyen mm. rokotukset, omahoitaja ja erilaiset uudistukset toiminnassa. Lisäksi toivottiin apua älylaitteiden ja sovellusten käyttämiseen sekä erilaisia tukipalveluja (kauppa-apu, siivous, pihatyöt jne.). Ystävätoimintaa kaivattiin myös ja vetäjiä erilaisiin kerhoihin

kuten liikunta ja kulttuuri.

Kirkonkylän kyläyhdistys ja Eläkeliiton Ristijärven yhdistys ovat hyvin virkeitä yhdistyksiä, jotka elävöittävät monen ikäihmisen ja nuoremmankin kuntalaisen elämää erilaisilla tapahtumilla ja kokoontumisilla. Lisäksi kunnasta löytyy useampi kyläyhdistys ja metsästysseura, jotka myös tuovat elinvoimaa ja hyvinvointia suurelle joukolle kuntalaisia.

Ristijärvellä toimii vanhus- ja vammaisneuvosto, joka kokoontuu säännöllisesti edistämään senioreiden ja vammaisten yhteisiä asioita. Lisäksi Ristijärveltä on edustus Kainuun hyvinvointialueen vanhus- ja vammaisneuvostossa.

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Kuntavaalien äänestysprosentti oli Ristijävellä 53,5 vuonna 2021 ja vastaavasti vuonna 2025 äänestysprosentti oli 61. Koko Kainuun äänestysprosentti kuntavaaleissa oli 48,3 vuonna 2025. Aluevaalien äänestysprosentti Ristijärvellä vuonna 2025 oli 58,1. Ristijärveläisten äänestysaktiivisuus hyvinvointialuevaaleissa vuonna 2022 oli 51,1 %. Koko Kainuussa se oli 45,5 %.

Kulttuuri kaikenikäisille

Kunnan kirjasto ja kulttuuritoimi on järjestänyt aktiivisesti toimintaa vuosittain kaikille kuntalaisille.

- Kirjaston lukupiiri aikuisille kerran kuukaudessa.
- Näyttelyt kirjastossa ja Kyläkaivolla, päiväkodin lasten, koululaisten ja aikuisten taidetta, myös Kainuusta ja Kainuun ulkopuolelta.
- Katvelan kesänäyttely, Urho Kähkönen Kuhmosta 2023 ja Anja von Zansenin muistonäyttely 2024.
- Pyrylässä Kirkonkylän Kyläyhdistyksen kanssa on toteutettu kaksi konserttia sekä kaksi valokuvailtaa 2024. Konsertteja on ollut myös edellisenä vuonna. Lisäksi on järjestetty Maarianvaaran teatterin esitys Ämmäinviikolla.
- Ämmien julkistamistilaisuus yhdessä Ristijärven kulttuuritapahtuma ry:n kanssa.
- Muiden järjestämiä tapahtumia on ollut muun muassa Ristijärven kulttuuritapahtuma ry:n järjestämä Ristijärvi soi ja Marttojen Juustoleipämessut. Lisäksi Virtaalassa on järjestetty erilaisia musiikki ja kulttuuritapahtumia.

3 Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Alla on kuvattu vuoden 2022 hyvinvointisuunnitelman painopisteitä, tavoitteita ja toimenpiteitä:

Kunnan kehittyminen lapsille ja nuorille sekä nuorille perheille houkutteleviksi asuinympäristöksi

- Ristijärven kunta poistaa varhaiskasvatusmaksut kaikilta 1.8.2023 alkaen. Luopumalla asiakasmaksuista parannamme perheiden yhdenvertaisuutta ja kaikkien lasten mahdollisuuksia osallistua täysiaikaiseen varhaiskasvatukseen. Asiakasmaksujen poiston myötä menetetyt tulot saadaan korvattua luopumalla varhaiskasvatuksen laskutusohjelmistosta ja se vapauttaa myös työaikaa varhaiskasvatuksen hallinnosta muuhun työhön. Maksuton varhaiskasvatus koskee varhaiskasvatusikäisiä lapsia (0 v. - esikoulu) pois lukien koululaisten 1.-2. luokkalaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan.

Viestinnän avoimuus ja osallisuuden kehittäminen, nuoret ja kuntalaiset sekä järjestöt

- Kunnassa on tehty viestintäsuunnitelma vuosille 2022–2026, jossa määritellään tarkemmin muun muassa viestinnän lähtökohdat ja periaatteet, viestintäkanavat ja resurssit, vastuut ja roolit sekä sisäisen ja ulkoisen viestinnän toimintatavat.

Meillä on tarjolla hyviä rakennuspaikkoja ja rempattavia asuntoja

- Vapaita tontteja on hyvin tarjolla vakituiseen ja vapaa-ajan asumiseen Ristijärven kunnassa. Vuokra-asuntoja on tarjolla kaikenikäisille kuntalaisille.

Luontomatkailun ja luontoarvojen kehittäminen – luonnonvarat, tuulivoima ja luontomatkailu

- Ristijärvellä on vireillä Pieni-Paljakan tuulivoimapuiston osayleiskaava. Tällä hankkeella pyritään edistämään uusiutuvaa energiatuotantoa.

Pieneksi kunnaksi Ristijärvellä on kohtuullisen hyvät perusterveydenhuoltopalvelut, kauppa - ja apteekkipalvelut sekä vapaa-aikaan liittyvät kulttuuri, kirjasto ja liikunnan harrastamiseen liittyvät palvelut. Lisäksi Ristijärvellä toimii useita aktiivisia järjestöjä ja yhdistyksiä, jotka järjestävät monipuolisesti erilaisia tapahtumia, tempauksia, liikunta- ja kulttuuripalveluita. Kansalaisopiston järjestämät kurssit tuovat myös kuntalaisille monenlaisia terveyttä ja hyvinvointia edistäviä harrastuksia.

Kunnan keskeinen sijainti keskellä Kainuuta mahdollistaa myös erilaisten palveluiden saamisen naapurikunnista melko helposti.

Ristijärven kunta pyrkii lisäämään kuntalaisten hyvinvointia järjestämällä yhteisiä kuulemistilaisuuksia muun muassa järjestöjen, yhdistysten ja yritysten jäsenille. Lisäksi kunnan nuorisovaltuusto sekä vanhus- ja vammaisneuvosto antavat lausuntoja ja tekevät ehdotuksia kuntalaisten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Kunnan päätöksenteossa pyritään avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen sekä luodaan mahdollisuuksia vaikuttaa omasta hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimiseen mahdollistamalla palveluiden saatavuus ja luomalla puitteet mielekkään tarjonnan lisäämiseksi. Yhteisöllisyys ja yhdessä tekemisen meininki on ristijärveläisten vahvuus. Vastaavasti resurssien vähäisyys ja innokkaiden aktiivien ikääntyminen ovat uhka toiminnan ja palveluiden säilyttämiseksi.

Ristijärvi on lapsiperheiden ja ikäihmisten kunta. Nuorten vähäinen määrä johtuu toisen asteen opintojen puuttumisesta ja se vähentää nuorten pitovoimaa kotipaikkakuntaa kohtaan. Riittävien peruspalveluiden tarjoaminen ja saavutettavuus pitää pyrkiä turvaamaan kaikille asukkaille.

Hyvinvointisuunnitelma vuodelle 2024 on erillisenä liitteenä ja siihen on merkitty toteutuneet, keskeneräiset ja toteutumattomat tavoitteet eri väreillä.

4 Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö

Kainuun hyvinvointialueen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma

<https://hyvinvointialue.kainuu.fi/palvelut/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistaminen>

5 Keskeiset opit valtuustokaudelta

Merkittävämpiä ponnistuksia valtuustokaudella oli muun muassa kunnanvaltuuston hyväksymä uusi kuntastrategia vuosille 2022 - 2026 Keskellä Kainuuta - Sisukkaasti uudistuva kasvupitäjä. Strategiassa

määritelty tavoitteet ohjaavat niin luottamushenkilöiden päätöksiä kuin viranhaltijoiden valmistelua ja kunnan toimijoita. Toimintaa ohjaavat arvot ovat yhteisöllisyys, luonnonläheisyys ja sinnikkyys.

Päämäärät ja tavoitteet hyvinvointityöhön liittyen:

1. Virikkeellinen kasvupitäjä
 - aktiivisen harrastustoiminnan lisääminen ja monipuolistaminen
 - osallisuuden kehittäminen ja kuntalaisten aktivoiminen
 - vanhus- ja vammaisneuvoston lausuntopyyntö ja nuorisovaltuuston osallistuminen valtuustoseminaareihin
 - kuntahenkilöstön hyvinvointi ja osaamisen kehittäminen
2. Luonnonläheinen harrastekunta
 - Virtaalan kehittäminen ja käyttöasteen lisääminen
 - järjestöjen ja yhdistysten tukeminen
 - luontomatkailu osaksi kunnan imagoa
3. Mahdollisuuksien kunta
 - hanketoiminta yhdessä yhdistysten kanssa
 - kuntalaisten ja yrittäjien säännöllinen kohtaaminen ja kuuleminen

Yllä oleviin tavoitteisiin on pystytty vastaamaan seuraavasti:

- Ristijärven Eläkeyhdistyksen kanssa on tehty yhteistyötä ja yhdistyksen jäsenille on järjestetty vesijumppaa aktiivisesti. Toimintaa pyritään jatkamaan, koska innokkaita kävijöitä on ollut riittävästi (20 hlöä).
- Ristijärvi pääsi mukaan yhdessä muiden Kainuun kuntien kanssa Voimaa vanhuuteen -mentorointiohjelmaan, joka on kolme vuotinen ohjelma ikäihmisten liikuntakyvyn edistäminen.
- Vauvauinti on tuonut uusia harrastajia / perheitä Virtaalan asiakkaiksi. Virtuaalivesijumppat ovat myös lisänneet kuntalaisten liikunta-aktiivisuutta.
- Harrastamisen Suomen mallin sekä OPH:n rahoittaman kerhotoiminnan hankkeilla on pystytty tarjoamaan maksuttomia ja monipuolisia harrastuksia peruskouluikäisille lapsille ja nuorille.
- Kuntalaisia on kuultu eri tilaisuuksissa ja tapahtumissa sekä erilaisten kyselyiden muodossa useaan otteeseen. Kehittämisehdotuksia on viety eteenpäin päättäjille tiedoksi.
- Lasten ja nuorten parlamentin sekä nuorisovaltuuston ehdotuksien pohjalta on kehitetty mm. kouluruokailua, kerhotoimintaa ja välituntitoimintaa.
- Maksuton varhaiskasvatus tuo todennäköisesti enemmän lapsia varhaiskasvatuksen piiriin ja se voi myös kannustaa perheitä muuttamaan kuntaan.
- Ristijärven vanhus- ja vammaisneuvosto on antanut lausuntoja Kainuun hyvinvointialueen vanhus- ja vammaisneuvostolle heitä koskeissa asioissa.
- Nuorisovaltuusto ei ole osallistunut valtuustoseminaareihin.
- Kuntahenkilöstölle on laadittu henkilöstö- ja koulutussuunnitelma.
- Retkeilyreittien laajempaa kunnostusta on suunniteltu ja alkukartoitus siihen on tehty.
- Kunta on osallistunut kalastusmatkailuhankkeeseen. Luontomatkailulle on hyvät puitteet, mutta yrittäjiä ei ole.
- Kunta on avustanut Ristijärvi Soi -kulttuuritapahtumaa ja antaa tarvittaessa neuvoja hankerahoitusten hakemisessa. Kunnanhallitus on myös hyväksynyt siltarahoituksen periaatteet yhdistyksille.
- Esi- ja perusopetusikäiset ovat tehneet luontoretkeä Saukkovaaralle, Laahtaselle ja Paljakkaan.
- Kuntalaisten ja yrittäjien on helppo lähestyä kunnan työntekijöitä (saavutettavuus). Hankinnoissa pyritään käyttämään mahdollisuuksien mukaan paikallisia toimijoita.

Kuntastrategian mittarit on määritelty hyväksyttäessä valtuustokauden tavoitteet ja näitä on tarkennettu vuosittain. Kaikki strategiamittarit eivät toteudu yhtenä vuonna, vaan ne jakautuvat koko valtuustokaudelle. Yllä olevat tavoitteet on poimittu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta.

Hallintosääntöä työstettiin myös yhdessä puheenjohtajiston ja valtuustoryhmien kanssa. Koko hallintosääntö päivitettiin Kuntaliiton mallisäännön mukaiseksi ja erilliset hallinnolliset ohjeet yhdistettiin hallintosääntöön. Valtuusto hyväksyi hallintosäännön ja se tuli voimaan 1.1.2023.

Näiden lisäksi päivitettiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje sekä viestintäohje ja viestintäsuunnitelma. Myös tietosuojaselosteita päivitettiin ja hallitus hyväksyi tietoturva- ja tietosuojapolitiikan. Johtoryhmässä työstettiin valmiussuunnitelmaa, jonka yleinen osa hyväksyttiin hallituksessa.

Ristijärven kunnanvaltuusto päätti liittyä ilmastotyön edelläkävijöihin, Kohti hiilineutraalia kuntaa -verkostoon (Hinku). Hinku-verkostoon liittyessään Ristijärvi sitoutuu vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään 80 prosenttia vuoteen 2030 mennessä.

Tulevaisuudessa huomioitavia asioita palvelutuotantoon liittyen

- Tiedotuksella ja viestinnällä tärkeä rooli, jotta kuntalaiset löytävät tarvitsemansa palvelut.
- Luonnon hyödyntäminen kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia edistävässä työssä -> uudet retkeilyreitit.

- Yritysmuotoisten ja yrittäjähenkilöiden kunta.
- Tiivistetään ja lisätään yhteistyötä entisestään yhdistysten ja yritysten kanssa.
- Vanhus- ja vammaisneuvoston aktiivinen rooli ikääntyneiden hyvinvointia ja ennaltaehkäiseviä toimia suunniteltaessa ja osallisuuden lisäämisessä.
- Nuorisovaltuuston, lasten ja nuorten parlamentin toimintaedellytysten parantaminen ja heidän mielipiteiden huomioiminen päätöksenteossa.
- Kuntalaisten kuuleminen säännöllisesti ja osallistavan budjetoinnin mahdollistaminen.
- Terveellisten elintapojen edistäminen (ravinto, liikunta, ehkäisevä päihdetyö).
- Liikunta- ja ravitsemusneuvonta kuntalaisille.
- Liikuntamahdollisuuksien lisääminen ja matalan kynnyksen liikuntaryhmien lisääminen tarvittaessa.
- Ennaltaehkäisevän päihdetyön edistäminen.
- Yhteistyön tiivistäminen Kainuun hyvinvointialueen kanssa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyössä mm. yhteneväiset hyvinvointisuunnitelmat.
- Kotoutuspalveluiden tuki ja neuvontapalvelut asiakkaille.

Varhaiskasvatus

- Hyvinvoinnin, ravitsemuksen ja liikunnan huomioiminen päiväkodin toiminnassa. Varhainen puuttuminen ja ohjaus tarvittaviin palveluihin perheille.
- Toiminnassa otetaan huomioon varhaiskasvatuksen liikunta- ja ravitsemussuositukset.
- Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa ennaltaehkäisevien palvelujen tarjoamiseksi.

Perusopetus

- Tukipalvelujen saatavuus kasvatukseen ja opetukseen liittyen turvattava (Kainuun hyvinvointialue)
- Terveellisten elintapojen (ravitsemus, lepo, liikunta) edistäminen ja huomioiminen opetussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa.
- Move -tulosten hyödyntäminen kouluterveydenhoitajan vastaanotolla ja tarvittaessa oppilaan ohjaaminen eteenpäin näiden tulosten parantamiseksi. Ylipainon ennaltaehkäisy ja terveyden edistäminen.
- Yhteisöllisyyden lisääminen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen koulussa.
- Poissaolojen seurantamalli ja varhainen puuttuminen ongelmiin.

Tekninen toimi

- Liikenneturvallisuustyöryhmässä esille nouseviin asioihin pyritään löytämään kuntalaisten turvallisuutta parantavia ratkaisuja.
- Toteutetaan tarvittaessa esteettömyyskartoitukset esim. Virtaala.
- Kaatumistilanteiden ennaltaehkäisy.
- Energiataloudelliset ratkaisut ja vähäpäästöiset hankinnat.

Vaikutusten ennakkoarviointi päätöksenteossa

- Vaikutusten ennakkoarviointi -menetelmä (EVA) on johtamisen työväline ja hyvä käytäntö. Se auttaa arvioimaan kuntalaisiin kohdistuvia vaikutuksia ja vähentämään hyvinvointi- ja terveyseroja väestöryhmien välillä. Päätösten valmistelussa on tärkeää huomioida laajasti eri näkökulmat ja asiayhteydet. Se on myös osa kestävästä päätöksentekoa.

HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA TURVALLISUUDEN KEHITTÄMISEHDOTUKSIA

Lapset ja nuoret:

- Harrastusmahdollisuuksien laajentaminen ja monipuolistaminen eri ikäisille.
- Mielenterveyspalvelujen saavutettavuus ja matalan kynnyksen palvelujen tarjoaminen.
- Uusien ravitsemussuositusten huomioiminen laadukkaan ja ravitsevan kouluruoan tarjoamiseksi.
- Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukeminen ja osallistaminen.
- Työharjoittelupaikkojen tarjoaminen nuorille ja heidän tukeminen kohti työelämää.

Työikäiset

- Vapaa-aikapalveluiden kehittäminen (kulttuuri, liikunta ja erilaiset tapahtumat).
- Yritysmuotoinen kunta. Tuetaan yrittäjyyttä ja annetaan neuvontaa yrittäjiksi aikoville.
- Etätömahdollisuuksien kunta, joka voi houkuttaa uusia asukkaita alueelle.
- Ehkäisevän päihdetyön ja terveellisten elintapojen edistäminen.

Ikäihmiset

- Riittävät terveys- ja hoivapalvelut helposti saavutettavissa ikäihmisille.

- Omaishoitajien terveydetsä ja hyvinvoinnista huolehtiminen.
- Yhteisöllisyyden lisääminen ja yksinäisyyden vähentäminen erilaisten kerhojen ja tapahtumien avulla.
- Toimintakyvyn tukeminen ja kotona asumisen mahdollistaminen erilaisten tukipalveluiden avulla.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2025 - 2029

Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2025 - 2029 laaditaan uuden valtuustokauden alussa.

6 Strategian painopisteet ja linjaukset

Uusi kuntastrategia laaditaan uuden valtuustokauden alkupuolella ja siinä määritellään painopisteet sekä tavoitteet seuraavalle kaudelle.

7 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Ristijärven kunnan hyvinvointisuunnitelman tukena on käytetty muun muassa Teaviisaria, Lapset ensin - Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017 - 2021 sekä keskeneräinen Arvokas ja onnellinen lapsuus Kainuussa - Kainuun hyvinvointisuunnitelma 2022 - 25, kouluterveyskyselyjä, aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimusta (THL) sekä kuntalaisille suunnattua HYTE-kyselyä.

Lisäksi käytössä ovat Terveempi tulevaisuus Kainuussa-suunnitelma varhaiskasvatuksessa ja esi-perusopetuksessa, Ristijärven kunta - strategia ja sen painopistealueet 2022- 25, kunnan turvallisuussuunnitelma ja sivistystoimen valmiussuunnitelma, kunnan työterveyshuollon suunnitelma, varhaisen puuttumisen suunnitelma sairauspoissaoloihin, työsuojeluohjelma, Ristijärven keskuskoulun kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelma, seurakunnan toimintasuunnitelma ja käytänteet, varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma ja perusopetuksen opetussuunnitelma, kunnan ja perusopetuksen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmat, savuton Ristijärvi-suunnitelma sekä vuosittaiset hyvinvointikertomukset. Esi- ja perusopetuksessa rakennetaan ns. harrastamisen Suomen mallia yhteistyössä seurakunnan, kansalais- ja musiikkiopiston sekä kolmannen sektorin kanssa.

Ristijärven yhteiset suunnitelmat:

1. Ristijärven sivistystoimen kiusaamisen ehkäisysuunnitelma varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen sekä nuorisotoimeen
2. Ristijärven kulttuurikasvatussuunnitelma varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen
3. Ristijärveläisten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämissuunnitelma
4. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma
5. Ristijärven esi- ja perusopetuksen opiskelijahuoltosuunnitelma ja
6. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käsikirja

Kainuun yhteiset ohjelmat:

1. Kainuun maakuntastrategia 2025
2. Kainuun maakuntastrategia 2035 - Kainuu-ohjelma
3. Sosiaali- ja terveystoimialan palvelustrategian linjaukset
4. Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2025
5. Lapsen tuen malli Kainuussa
6. Terveystoiminnan järjestämissuunnitelma
7. Iän iloinen Kainuu 2030 - ikääntymispoliittinen strategia
8. Kainuun maakuntakaava 2020
9. Kainuun ilmastostrategia 2020 (Kainuun ilmasto- ja ympäristöstrategia 2040)
10. Kainuun ympäristöstrategia 2020
11. Kainuun alueellinen hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021-2024 strategiset linjaukset ja toimet
12. Kainuun hyvinvointisuunnitelma 2021-25

Lisäksi apuna käytetään valtakunnallisia suunnitelmia ja toimintaohjelmia.

8 Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointisuunnitelma ajalle 2025 - 2029 laaditaan uuden valtuustokauden alettua kuntastrategiaprosessin yhteydessä.

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

Laaja hyvinvointikertomus käsitellään kunnanhallituksessa 5.5.2025 ja kunnanvaltuustossa 28.5.2025.

9 Kertomuksen laatijat

Laajan hyvinvointikertomuksen laadintaan ovat osallistuneet kunnan viranhaltijat eri aloilta, hyvinvointityöryhmä, vanhus- ja vammaisneuvosto sekä nuorisovaltuusto.

Tulevan valtuustokauden hyvinvointisuunnitelma laaditaan uuden valtuustokauden alettua kunnan strategiaproessin yhteydessä.

10 Laajan hyvinvointikertomuksen hyväksyminen

Laaja hyvinvointikertomus käsitellään ja hyväksytään kevään 2025 aikana kunnanhallituksessa ja kunnanvaltuustossa. Uusi hyvinvointisuunnitelma käsitellään ja hyväksytään vaalien jälkeen uuden valtuustokauden alussa.

Laaja hyvinvointikertomus käsitellään kunnanhallituksessa 5.5.2025 ja kunnanvaltuustossa 28.5.2025.